

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
หมู่บ้านคอนอินทร์ หมู่ที่ 4 ตำบลพะเนา อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2544

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์. ดร. ลัดดา โกรติ)

กรรมการสอบ

.....
(อาจารย์ศุภกฤษฎี นวัตกรรมกุล)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

.....
(.....)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

๕.7 ธ.ค. 2545

วันที่ เดือน พ.ศ.

นางชลิดา เกิดสาย : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
: กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านคอนอินทร์ หมู่ที่ 4 ตำบลพะเนา
อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์.ดร. ลัดดา โกรติ, 198 หน้า

บทคัดย่อ

สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นรายงานการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านคอนอินทร์ หมู่ที่ 4 ตำบลพะเนา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยมีวัตถุประสงค์หลัก 4 ประการคือ

1) กระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้แก่ การมีกองทุนความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน กระบวนการพึ่งพาตนเอง เศรษฐกิจของหมู่บ้านได้รับการกระตุ้นและมีภูมิคุ้มกัน และความมีศักยภาพและความเข้มแข็ง 2) ปัจจัยด้านบวกและลบที่มีผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ตามข้อ 1 3) การสร้างเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้ และ 4) ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้าน

การประเมินใช้หลักการตามแบบ CIPP โมเดล ได้แก่ บริบททรัพยากรบุคคลและหมู่บ้านปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต โดยใช้ข้อมูลที่รวบรวมได้ระหว่าง เดือนธันวาคม 2544 ถึง เดือนกันยายน 2545 จากแบบรายงานบริบทรวม 12 แบบ จากกลุ่มตัวอย่างประชากรร้อยละ 50 ของครัวเรือน การรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการสังเกต การสัมภาษณ์ และการวัดเวทีชาวบ้าน

ผลการประเมินโครงการ พบว่า 1) ระบบบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านบรรลุตามเป้าหมายในระดับที่น่าพอใจ ปีการเรียนรู้พึ่งพาตนเอง ใช้ภูมิปัญญาในท้องถิ่น แต่ทั้งนี้ยังต้องการความช่วยเหลือ และคำแนะนำจากภาครัฐอยู่ 2) ปัจจัยด้านบวก คือ มีเจ้าหน้าที่ภาครัฐให้คำแนะนำในการจัดระเบียบกองทุน และประสบการณ์จากการที่หมู่บ้านมีกองทุนเดิม ส่วนปัจจัยด้านลบ คือ บางคนที่เข้ามาช่วยการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน เนื่องจากไม่มีค่าตอบแทนเสียเวลาประกอบอาชีพของตน การมีหนี้สินเดิมทำให้การชำระคืนเงินกู้ไม่ตรงเวลา ทำให้ศักยภาพและความเข้มแข็งของกองทุนไม่ดีเท่าที่ควร เป็นต้น 3) เกิดการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ ด้านการประกอบอาชีพ เช่น โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ 4) ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้าน ตามระดับข้อมูล คือ สมาชิกของสมาชิกในชุมชน ความซื่อสัตย์ การยอมรับการคิดเห็นของชุมชน เป็นต้น

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จล่วงด้วยดี, ผู้ทำสารนิพนธ์ขอกราบขอบพระคุณ บุคคล และกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ อย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการ และด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิเช่น

- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข
- รองศาสตราจารย์ ดร. องค์กร อินทร์มพรรย์
- อาจารย์ ดร. พัฒนา กิตติอาษา ผู้สอนชุดวิชาการวิจัยชุมชน
- อาจารย์สุริยา สมุทกุลดี ผู้สอนชุดวิชาการวิจัยชุมชน
- รองศาสตราจารย์ ดร. คณิต ไพบูลย์ ผู้สอนชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา
- รองศาสตราจารย์ ดร. ไพ ทิพย์สุวรรณกุล ผู้สอนชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ตัศดา โกรดิ อาจารย์ที่ปรึกษา
 สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่ให้คำแนะนำปรึกษา
 ทางด้านวิชาการ
- คุณเอกกราช ญาณอุบล พัฒนาคำบาล และพัฒนาชุมชนอำเภอเมืองที่ให้คำปรึกษาด้านการปฏิบัติการในพื้นที่ และการสร้างความคุ้นเคยกับชุมชน
- นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ประธานกองทุนหมู่บ้าน และคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ที่ให้ข้อมูล และอำนวยความสะดวก และขอขอบพี่น้องในหมู่บ้าน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ต่าง ๆ

ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้ทำสารนิพนธ์ประสบความสำเร็จในชีวิต

นางชลิดา เกิดสาย

สิงหาคม 2545

สารบัญ

	หน้า
หน้าอนุมัติ	ก
บทคัดย่อ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญภาพ	จ
สารบัญตาราง	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	
1) หลักการและเหตุผล	1
2) วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	1
3) กรอบแนวคิดทฤษฎี	2
4) วิธีการดำเนินการ	4
5) ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ	5
6) คำนิยามศัพท์เฉพาะ	5
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง	6
1) นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ	6
2) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544	8
3) แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	8
4) แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน	9
5) ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	9
6) การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	11
7) หลักการประเมินโครงการ รูปแบบการประเมินแบบชีพฟ์โมเดล	11
8) การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	15
9) เอกสารหลักวิชาที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ	16

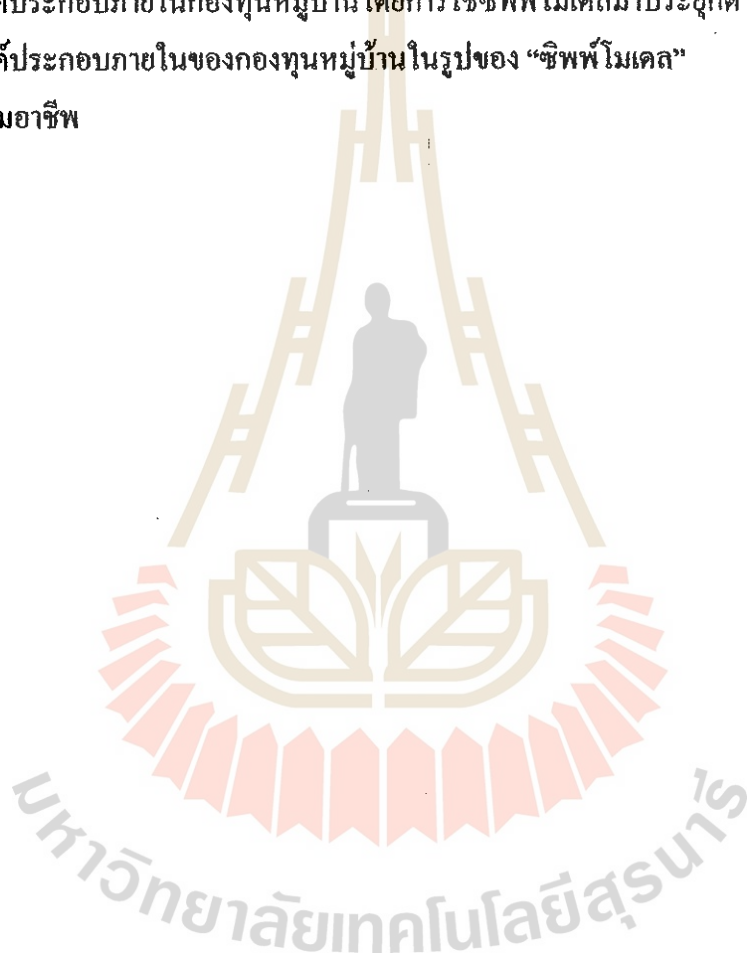
บทที่ 3	วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ	21
	1) วิธีการประเมินโครงการ	21
	2) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	22
	3) ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ	23
	4) เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ	30
	5) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	32
	6) การวิเคราะห์ข้อมูล	34
บทที่ 4	ผลการติดตามการประเมินโครงการ	35
	ตอนที่ 1 ผลการประเมินบริบทชุมชน	36
	1.1) ผลการประเมินบริบทระดับประเทศ	36
	1.2) ผลการประเมินบริบทระดับท้องถิ่น	40
	ตอนที่ 2 ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม	48
	2.1) ผลการประเมินหน่วยระบบ A	48
	2.2) ผลการประเมินหน่วยระบบ B	50
	ตอนที่ 3 ผลการประเมินเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้	51
	ตอนที่ 4 ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้าน	52
	ตอนที่ 5 สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์	52
	5.1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านคอนอินทร์ หมู่ที่ 4	52
	5.2 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวาง	
	การบรรลุวัตถุประสงค์	54
	5.3 การมีองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้	54
	5.4 ความเข้มแข็งของชุมชน	55
บทที่ 5	สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ	57
	1) วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	57
	2) วิธีการดำเนินการ	57
	3) ผลการดำเนินงาน	58
	ตอนที่ 1 สรุปอภิปรายผล	59
	ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะ	62

บรรณานุกรม	63
ภาคผนวก	65
ภาคผนวก ก เอกสารที่เกี่ยวข้อง	66
ภาคผนวก ข รูปภาพหมู่บ้านคอนอินทร์และกิจกรรมต่างๆ	190
ภาคผนวก ค แผนที่	194
ภาคผนวก ง ประวัติผู้เขียน	197

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
1. แสดงกรอบแนวคิดทฤษฎี	4
2. แสดงความคิดพื้นฐานการประเมินพื้นฐานของสตัฟเฟิลบีม	11
3. แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการประเมิน และการตัดสินใจของสตัฟเฟิลบีม	13
4. แสดงองค์ประกอบภายในกองทุนหมู่บ้าน โดยการใช้ชีพีโมเดลมาประยุกต์	14
5. แสดงองค์ประกอบภายในของกองทุนหมู่บ้านในรูปแบบของ “ชีพีโมเดล”	29
6. แสดงกลุ่มอาชีพ	54

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. จำนวนและร้อยละของประชากร จำแนกตามลักษณะของประชากร	42
2. จำนวนและแหล่งน้ำและการใช้น้ำ จำแนกตามแหล่งน้ำ	43
3. แสดงจำนวนเครื่องใช้อำนวยความสะดวกของประชาชนในหมู่บ้าน	46
4. การดำเนินกิจการของผู้กู้	53
5. ความเข้มแข็งของชุมชน	55
6. การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie และ Morgan	56

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

ความยากจนของประชาชนในชนบทและชุมชนเมือง คือ การไม่มีทุนและขาดโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุน เพื่อนำมาพัฒนาอาชีพสร้างรายได้ ลดรายจ่าย ตลอดจนบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน รัฐบาลมีเจตนารมณ์ที่จะแก้ไขปัญหาความยากจน โดยได้กำหนดนโยบายเร่งด่วน ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้านและชุมชนเมืองใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจ อีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบ และบริหารจัดการกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

หมู่บ้านคอนอินทร์ หมู่ที่ 4 ตำบลพะเนา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ได้จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จและได้รับอนุมัติให้จัดตั้งกองทุนพร้อมกับการจัดสรร โอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแล้ว เพื่อที่จะให้ทราบว่าโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนี้ บรรลุวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด จึงสมควรที่จะมีการประเมิน และผู้ทำสารนิพนธ์ในฐานะที่เป็นนักศึกษาบัณฑิตกองทุน หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการ ในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ปฏิบัติงานในพื้นที่หมู่บ้านคอนอินทร์ หมู่ที่ 4 นี้มาได้ระยะหนึ่งแล้ว จึงรับผิดชอบในการประเมินและเรียบเรียงเป็นสารนิพนธ์ (Substantive Report) ฉบับนี้

2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

2.1 เพื่อศึกษาการบรรลุเป้าหมายของกระบวนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองบ้านคอนอินทร์ หมู่ที่ 4 ในประเด็นต่อไปนี้

2.1.1 บ้านคอนอินทร์ หมู่ที่ 4 มีกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงานสร้างรายได้หรือสวัสดิการของสมาชิก

2.1.2 บ้านคอนอินทร์ หมู่ที่ 4 มีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน

2.1.3 บ้านคอนอินทร์ หมู่ที่ 4 มีกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และ
คิดริเริ่มเพื่อแก้ปัญหาของตัวเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเองและมีการ
สร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง

2.1.4 เศรษฐกิจของบ้านคอนอินทร์ หมู่ที่ 4 ได้รับการกระตุ้นและมีภูมิคุ้มกัน

2.1.5 ประชาชนในบ้านคอนอินทร์ หมู่ที่ 4 มีศักยภาพและความเข้มแข็ง
ด้านเศรษฐกิจและสังคม

2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมาย
ตามข้อ 2.1 ว่ามีอะไรบ้าง

2.3 เพื่อศึกษากระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้และการเกิดความเชื่อมโยง
ระหว่างกันภายในหมู่บ้าน ตำบล

2.4 เพื่อศึกษาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนในบ้านคอนอินทร์
หมู่ที่ 4 และระดับความเข้มแข็งของชุมชนตามตัวชี้วัด

3. กรอบแนวคิดทฤษฎี

แนวคิดและรูปแบบการประเมิน เป็นกรอบแนวความคิดของประเด็นที่จะประเมิน หรือ
เค้าโครงร่างในลักษณะของการเชื่อมโยงสัมพันธ์ และต่อเนื่องอย่างเป็นระบบ หรือเป็นสิ่งที่แสดง
ภาพรวมของประเด็นที่จะประเมิน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการประเมินโครงการ เช่น

3.1 แนวคิดและรูปแบบการประเมินของไทเลอร์ (Tyler's Rationale and Model of
Evaluation) ไทเลอร์ได้กล่าวถึงการประเมินว่า “การประเมิน คือ การเปรียบเทียบพฤติกรรมที่
สังเกตได้กับจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมที่กำหนดไว้” โดยมุ่งเน้นที่การประเมินทางการศึกษา

3.1.1 หลักการของแนวคิดของไทเลอร์แบบดั้งเดิม จำแนกเป็น 4 ประการคือ

- 1) กำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมอย่างชัดเจน มีความเฉพาะเจาะจง
- 2) กำหนดเนื้อหาหรือประสบการณ์ที่ช่วยให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์
- 3) เลือกวิธีการที่จะช่วยให้การเรียนรู้ในเนื้อหาประสบความสำเร็จ
- 4) ประเมินผลว่าผู้เรียนมีความสำเร็จมากหรือน้อยเพียงใด

3.1.2 กรอบแนวความคิดของการประเมินในยุคใหม่ของไทเลอร์ จำแนกออกเป็น 3 ส่วนคือ

- 1) การประเมินจุดประสงค์
- 2) การประเมินแผนการเรียนรู้
- 3) การประเมินเพื่อแนะแนวในการพัฒนาโครงการ
- 4) การประเมินเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ
- 5) การประเมินผลลัพธ์ของโครงการทางการศึกษา
- 6) การติดตามผลและการประเมินผลกระทบ

ไทเลอร์ ได้สรุปความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินโครงการว่า เกณฑ์ที่ตัดสินความสำเร็จของโครงการ ควรจะพิจารณาจากความสำเร็จของส่วนรวม และมุ่งเน้นที่การประเมินผลสรุป (Summative Evaluation) มากกว่าการประเมินความก้าวหน้า (Formative Evaluation)

3.2 แนวคิดและรูปแบบการประเมินของครอนบาค (Cronbach's Concepts and Model) การประเมินตามแนวคิดของครอนบาค คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลและการใช้ข้อมูลนั้น เพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการทางการศึกษา โดยได้นำเสนอวิธีการประเมินที่ใช้นอกจากการทดสอบ

4 แนวทาง คือ

3.2.1 การศึกษากระบวนการ (Process Studies) เป็นการศึกษาสภาพที่เกิดขึ้นในห้องเรียนที่สามารถนำมาใช้เป็นข้อมูลเพื่อปรับปรุงรายวิชา

3.2.2 การวัดศักยภาพของผู้เรียน (Proficiency Measurement) เป็นการพิจารณาศักยภาพของผู้เรียนตลอดเวลาที่มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมากกว่าเมื่อสิ้นสุดกิจกรรม

3.2.3 การวัดเจตคติ (Attitude Measurement) เป็นการเน้นความสำคัญของเจตคติของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนการสอน ที่มีแนวทางการวัดผลได้อย่างหลากหลายวิธี อาทิ การตอบแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ หรือการสังเกต เป็นต้น

3.2.4 การติดตามผล (Follow up Studies) เป็นการติดตามผลการทำงาน หรือการให้ผู้เรียนได้ประเมินข้อดี – ข้อจำกัดของรายวิชาว่าควรมีการปรับปรุงแก้ไข เพิ่มเติมให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนอย่างไร

นอกจากนี้ ครอนบาค ยังได้นำเสนอรูปแบบการประเมินที่ใช้ในการเรียนการสอน “Cronbach’s Goal & Side Effect Attainment Model” ที่กำหนดหลักการว่า การประเมินโครงการ ด้านการเรียนการสอนไม่ควรประเมินเฉพาะจุดมุ่งหมายของโครงการเท่านั้น แต่ควรจะมีการ พิจารณาประเมินผลกระทบข้างเคียงที่เกิดจากโครงการด้วย

กรอบแนวคิดทฤษฎี หรือเค้าโครงร่างที่ผู้ทำสารนิพนธ์ใช้เพื่อการวิเคราะห์ การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองบ้านคอนอินทร์ ตำบลพะเนา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ในสารนิพนธ์เล่มนี้ได้กำหนดให้ใช้ ต้นแบบทางความคิดเชิงระบบที่เรียกว่า “ซีพีพีโมเดล” (CIPP MODEL) ของสตีฟเฟิลดัม ตามหลักสูตรประกาศนียบัตรการจัดการ และการประเมินโครงการ

C	ย่อมาจาก	Context	คือ	บริบทรายบุคคลและหมู่บ้าน
I	ย่อมาจาก	Input	คือ	ปัจจัยนำเข้า
P	ย่อมาจาก	Process	คือ	กระบวนการ
P	ย่อมาจาก	Product	คือ	ผลผลิต

4. วิธีการดำเนินการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองบ้านคอนอินทร์ ตำบล พะเนา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีขั้นตอนดังนี้

4.1 ทำการศึกษาให้เข้าใจเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง บ้านคอนอินทร์ ตำบลพะเนา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

4.2 ทำการศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านคอนอินทร์ ตำบลพะเนา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

4.3 ใช้ซีพีพีโมเดลวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้านคอนอินทร์ และกำหนดตัวบ่งชี้ ตลอดจน ตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล เพราะทฤษฎีนี้มีความเหมาะสม

4.4 เก็บรวบรวมข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้านคอนอินทร์ ตำบลพะเนา อำเภอเมือง จังหวัด นครราชสีมา โดยการสัมภาษณ์แบบสอบถามและการสังเกตจากการเข้าไปปฏิบัติงาน

4.5 ทำการประมวลสังเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่ต้องการจะศึกษาประเมิน

4.6 เขียนสารนิพนธ์จากข้อมูลที่ได้ และได้ทำการประมวลสังเคราะห์ข้อมูลแล้ว

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับการประเมินโครงการ

ผลการศึกษานี้จะได้รับประโยชน์ดังนี้

5.1 ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงาน และกระบวนการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง บ้านคอนอินทร์ ตำบลพะเนา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

- 1) มีกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือสวัสดิการของสมาชิก
- 2) มีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน
- 3) มีกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่มเพื่อแก้ปัญหาของตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเองและมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง
- 4) ได้รับการกระตุ้นและมีภูมิคุ้มกัน
- 5) ด้านเศรษฐกิจและสังคมมีศักยภาพและความเข้มแข็ง

5.2 ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคและสนับสนุนการดำเนินการของกองทุนและชุมชนเมืองบ้านคอนอินทร์ ตำบลพะเนา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

5.3 ได้ตัวชี้วัด ความเข้มแข็งของการบริหารการพัฒนาเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านคอนอินทร์ และแนวทางวัดความสำเร็จในโครงการพัฒนาต่าง ๆ

5.4 ผู้ทำสารนิพนธ์ได้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาที่มีระเบียบวิธีที่เป็นวิทยาศาสตร์ อันจะนำไปสู่การคิดวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ อย่างเป็นระบบได้

6. คำนิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 กองทุนหมู่บ้าน หมายถึง กองทุนหมู่บ้านคอนอินทร์ หมู่ที่ 4 ซึ่งมาจากกองทุนหมู่บ้าน

6.2 สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน หมายถึง หมู่บ้านคอนอินทร์ หมู่ที่ 4 ที่สมัครเป็นสมาชิกของกองทุนหมู่บ้าน

6.3 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน หมายถึง สมาชิกของกองทุนหมู่บ้านคอนอินทร์ หมู่ที่ 4 ที่ได้รับการคัดเลือก ซึ่งมีคุณสมบัติตามข้อบังคับ จำนวน 15 คน

6.4 ประธานกองทุนหมู่บ้าน หมายถึง ผู้ที่ได้รับเลือกจากคณะกรรมการกองทุนให้เป็นประธานกองทุนหมู่บ้าน

6.5 ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน หมายถึง ระเบียบข้อบังคับและกฎเกณฑ์ของหมู่บ้านคอนอินทร์ หมู่ที่ 4 ที่กำหนดขึ้นโดยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านคอนอินทร์ หมู่ที่ 4

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษาหมู่บ้านคอนอินทร์ หมู่ที่ 4 ทั้งที่เป็น นโยบาย หลักการ ระเบียบต่าง ๆ รวมทั้งแนวคิดทฤษฎีการประเมินและหลักวิชาที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สรุปได้เป็น 9 ด้านดังนี้

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
7. หลักการประเมินโครงการ รูปแบบการประเมินแบบชีพท์โมเดล
8. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
9. หลักวิชาที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1.1 นโยบาย

นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นนโยบายของรัฐบาลซึ่งมี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่มและการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โดยรัฐบาลจะตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละ 1 ล้านบาท พร้อมเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองกันเอง

1.2 หลักการ

- 1.2.1 เสริมสร้างสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น
- 1.2.2 ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคต และจัดการหมู่บ้านและชุมชนด้วยคุณค่า และภูมิปัญญาของตนเอง
- 1.2.3 เกื้อกูลประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้าน และชุมชน
- 1.2.4 เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชน ราชการ เอกชนและประชาสังคม
- 1.2.5 กระจายอำนาจให้ท้องถิ่น และพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน

1.3 วัตถุประสงค์

- 1.3.1 เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสำหรับการลงทุน เพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดี แก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน
- 1.3.2 ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้าน และชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบ และบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง
- 1.3.3 เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในการเรียนรู้การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพและส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 1.3.4 กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน ทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต
- 1.3.5 เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

ในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ ผู้ทำสารนิพนธ์จะใช้แนวทางนโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติดังกล่าว เป็นหลักในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองด้วย

2 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบไปด้วย 2 หมวดดังนี้

หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

หมวด 1 เป็นเรื่องเกี่ยวกับการตั้งคณะกรรมการหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ หรือ “กทบ” กล่าวถึงวาระของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระคราวละสองปี การพ้นจากตำแหน่ง คือ ตาย ลาออก เป็นบุคคลล้มละลาย คณะรัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง เป็นคนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก การประชุม คณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนทั้งหมด และคณะกรรมการมีอำนาจและหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย กำหนดแผนการจัดการ จัดทำร่างกฎหมายที่เกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน กำหนดแผนงาน ออกระเบียบ

หมวด 2 สำนักคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กล่าวถึงสำนักงานของ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และอำนาจหน้าที่ของสำนักคณะกรรมการ (รายละเอียดศึกษาเพิ่มเติมได้จากภาคผนวก)

3 แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่าง ๆ เนื่องจากกระบวนการเลือกคณะกรรมการกองทุนจะต้องเป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทำให้ทราบถึงกระบวนการ การเลือกคณะกรรมการกองทุนคุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน

การดำเนินการของหมู่บ้านคอนอินทร์ หมู่ที่ 4 คือจัดประชุมมีผู้เข้าร่วมประชุม 127 คน ครัวเรือน ซึ่งเกินสามในสี่ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด และร่วมกันคัดเลือกคณะกรรมการที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในระเบียบด้วย

4 แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน

แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ประเมินความพร้อมในด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งให้ข้อมูลรายละเอียดตามความเป็นจริงสำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติใช้ในการกำหนดนโยบายและแนวทางในการพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีความเจริญก้าวหน้าทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคมต่อไป

(รายละเอียดศึกษาเพิ่มเติมได้จากภาคผนวก)

5 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

รัฐบาลมีนโยบายในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้าน เพื่อใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม อีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีความสามารถในการจัดการระบบและบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง โดยในครั้งนี้รัฐได้จัดสรรงบประมาณให้ทางหมู่บ้านมาทำการบริหารและจัดการ จำนวน 1 ล้านบาท

เพื่อให้การดำเนินการจัดตั้งเงินกองทุนหมู่บ้านเกิดประโยชน์ต่อชุมชนและทุกครัวเรือนในหมู่บ้านคอนอินทร์ หมู่ 4 ตำบลพะเนา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา หมู่บ้านจึงได้ดำเนินการร่างกฎระเบียบข้อบังคับการปฏิบัติงาน ดังนี้

1. ที่ตั้ง

ที่ตั้งของกองทุนหมู่บ้านคอนอินทร์ หมู่ที่ 4 ตำบลพะเนา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา อยู่บริเวณศาลากลางหมู่บ้าน

2. วัตถุประสงค์

ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านคอนอินทร์ หมู่ที่ 4 มีวัตถุประสงค์คือ

- 1) เพื่อช่วยเหลือสมาชิกที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ในการประกอบอาชีพ
- 2) เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนของหมู่บ้าน
- 3) เพื่อให้สมาชิกรู้วิธีการสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเอง

- 4) เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจของหมู่บ้าน
- 5) เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกมีเงินออม
- 6) เพื่อส่งเสริมให้บุคลากรในหมู่บ้านมีขีดความสามารถในการบริหาร และการจัดการระบบเงินกองทุนของตนเอง

3. แหล่งที่มาของกองทุน

- 1) เงินที่ได้รับการจัดสรรจากงบประมาณของรัฐบาล
- 2) เงินค่าหุ้นของสมาชิกกองทุน
- 3) ดอกผลหรือผลประโยชน์ที่เกิดจากกองทุน
- 4) เงินสมทบหรือรับบริจาคจากผู้มีจิตศรัทธา
- 5) เงินค่าธรรมเนียมแรกเข้าของสมาชิก

4. คุณสมบัติของสมาชิก

- 1) ต้องเป็นบุคคลที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านคอนอินทร์ หมู่ที่ 4 และอยู่ประจำ
- 2) ต้องมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านไม่น้อยกว่า 1 ปี
- 3) มีความประพฤติดี
- 4) ไม่เป็นผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัว
- 5) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย
- 6) ต้องมีอายุไม่น้อยกว่าสิบปีบริบูรณ์

5. การสมัครเข้าเป็นสมาชิก

- 1) ยื่นใบสมัครต่อคณะกรรมการกองทุน
- 2) คณะกรรมการตรวจสอบคุณสมบัติตามข้อ 4
- 3) ต้องสมัครร่วมหุ้นชำระค่าธรรมเนียมแรกเข้า
- 4) สมาชิกที่ขาดคุณสมบัติให้อยู่ในดุลยพินิจของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

6. การพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิก

- 1) ตาย
- 2) ลาออก และได้รับการอนุมัติ ให้ลาออกจากคณะกรรมการกองทุน
- 3) วิกลจริต จิตฟั่นเฟือน หรือถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ
- 4) ที่ประชุมใหญ่มีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียง 2 ใน 3 ของผู้ร่วมประชุม

- 5) ประพฤติตนจัดระเบียบของกองทุน
- 6) ขาดคุณสมบัติตามระเบียบข้อ 4
- 7) นำทรัพย์สินของกองทุนไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ที่ได้รับไว้

กรรมการหมู่บ้าน กฎระเบียบในการพิจารณาอนุมัติเงินกู้เพื่อสมาชิกกองทุนและคิดค่าธรรมเนียมเข้ากองทุนเมื่อมีการอนุมัติแล้ว นโยบายในการบริหารการเงินและสวัสดิการต่อสมาชิกกองทุน เมื่อมีเงินรายได้ซึ่งเกิดจากการบริหารงานแล้วทางคณะกรรมการจะพิจารณาเพื่อสร้างสวัสดิการแก่สมาชิก และกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินกองทุนหมู่บ้าน บ้านคอนอินทร์ หมู่ที่ 4 ตำบลพะเนา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

(รายละเอียดศึกษาเพิ่มเติมได้จากภาคผนวก)

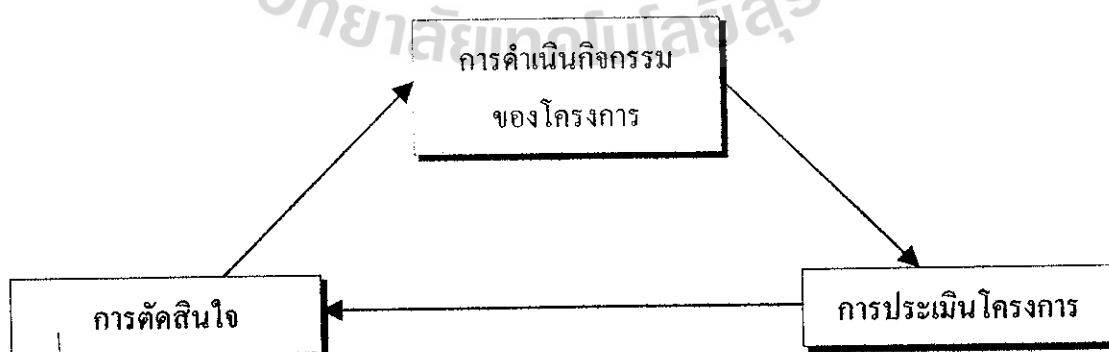
6 การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีหลักเกณฑ์การพิจารณา คือ ประวัติและอุปนิสัย หลักประกัน ความสามารถในการชำระหนี้ เงินทุนของผู้ขอู้ เหตุการณ์ที่ไม่อาจควบคุมได้

(รายละเอียดศึกษาเพิ่มเติมได้จากภาคผนวก)

7 หลักการประเมินโครงการ รูปแบบการประเมินแบบชีพฟ์โมเดล

แนวคิดและรูปแบบการประเมินชีพฟ์ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model) สตัฟเฟิลบีม กล่าวว่า “การประเมินเป็นกระบวนการของการระบุหรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวม ข้อมูลและนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ” โดยมีแนวความคิดพื้นฐาน คือ

แผนภูมิ ความคิดพื้นฐานการประเมินพื้นฐานของ สตัฟเฟิลบีม

สตัฟเฟิลบีม ได้จำแนกขั้นตอนการประเมินเป็น 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 กำหนด หรือระบุข้อมูลที่ต้องการ

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์และจัดการสารสนเทศเพื่อนำเสนอผู้บริหาร

และสตัฟเฟิลบีม ได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเภท ซึ่งเป็นที่มาของการกำหนดชื่อของรูปแบบการประเมินแบบซีพพี (CIPP Model) ที่มาจากอักษรภาษาอังกฤษตัวแรกของประเด็นที่จะประเมิน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

7.1 การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation :C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

7.2 การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมิน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร อาทิ จำนวนคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการของการดำเนินการโครงการ

7.3 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมิน เพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน

7.4 การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Process Evaluation :P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการยุบ เลิกขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

นอกจากนี้ได้นำเสนอประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมิน ดังนี้

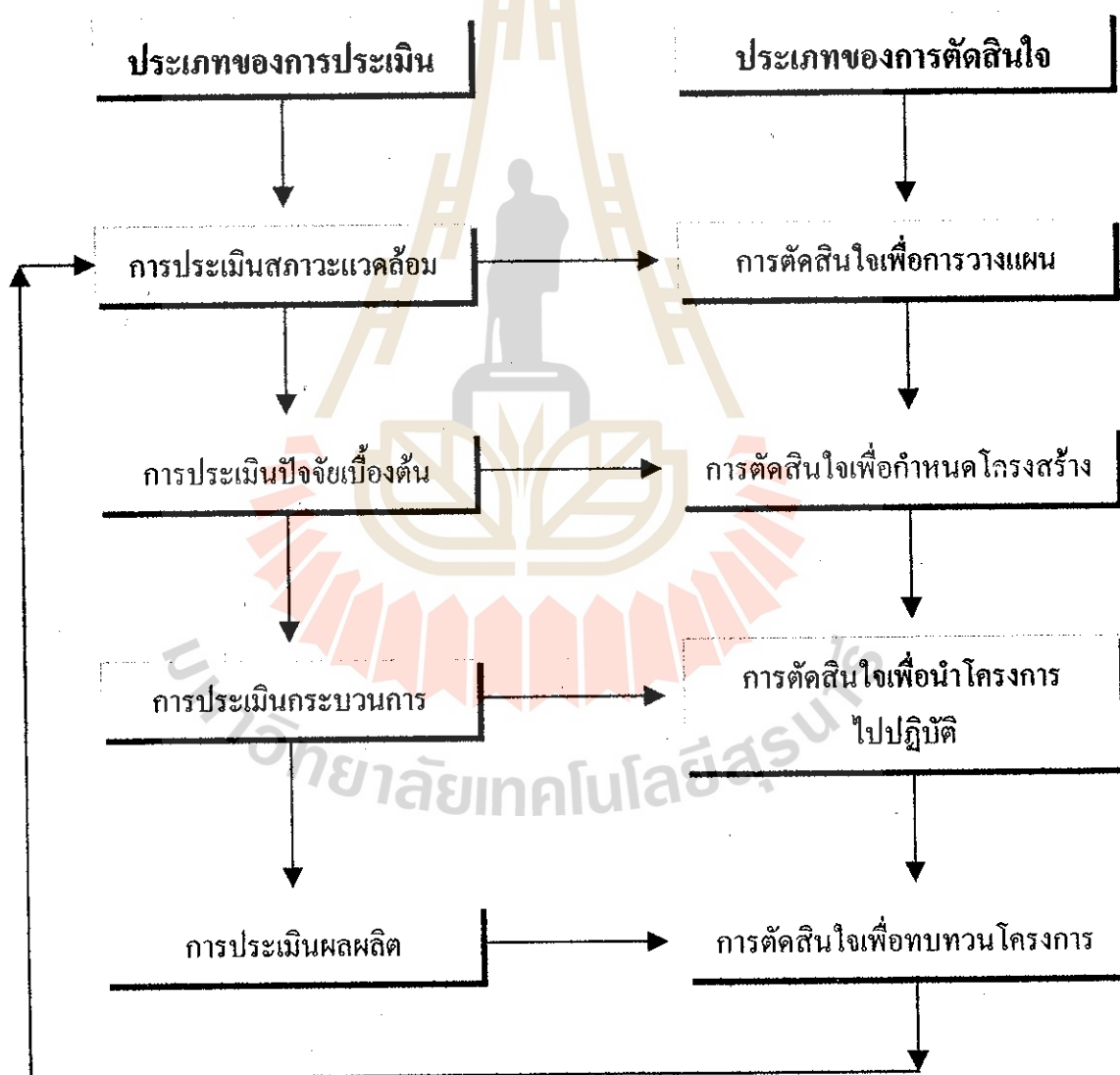
1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planing Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อมที่ได้นำไปใช้โดยการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินการ

2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (Structuring Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยเบื้องต้น ที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงาน และขั้นตอนของการดำเนินการของโครงการ

3. การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementing Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ เพื่อพิจารณาควบคุมการดำเนินการให้เป็นไปตามแผน และปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

4. การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น เพื่อพิจารณาการยุติ ถ้มเลิก หรือปรับขยายโครงการที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

และสตีฟเฟิลดิมได้นำเสนอแผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจและประเภทของการประเมินกับการตัดสินใจ ดังแผนภูมิ

แผนภูมิ ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการประเมินและการตัดสินใจของสตีฟเฟิลดิม

องค์ประกอบภายในกองทุนหมู่บ้านโดยการใช้จ่ายที่ไม่ตามมาประยุกต์

องค์ประกอบการประเมิน				
หน่วยการประเมิน	C	I	P	P
ระดับหมู่บ้าน	C1 = ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน C2 = สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน C3 = สภาพเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้าน C4 = วัฒนธรรม ประเพณี C5 = โครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากรธรรมชาติ C6 = ผู้นำชุมชน การรวมกลุ่ม แลรผู้มีปัญญาท้องถิ่น C7 = โครงการพัฒนาที่ผ่านมา C8 = ความเข้มแข็งของชุมชน	I1 = นโยบายรัฐบาล ระดับ แผนทางปฏิบัติ ส่วนกลาง วัตถุประสงค์ หลักเกณฑ์ การประเมินความพร้อม ระบบต่าง ๆ...) I2 = การประชาสัมพันธ์ (ระดับประเทศ/ระดับ จังหวัด/ระดับอำเภอ I3 = คณะกรรมการที่เล็งข้อระงับข้อ I4 = คณะกรรมการกองทุน (การได้มา, คุณสมบัติ) I5 = การเตรียมความพร้อม/สร้างความเข้าใจ ให้แก่คณะกรรมการกองทุน I6 = เงินกองทุน 1 ล้านบาท I7 = เงินทุนและส่วนอื่น ๆ ตามระเบียบฯ หมวด 6 ข้อ 23(2-18) I8 = บัญชีของกองทุนหมู่บ้าน	P PC1 = การจัดทำแผนกองทุน (ทุกระยะ) PC2 = การจัดทำเอกสารเพื่อขอขึ้นทะเบียนกองทุน PC3 = ระบบบัญชีกองทุน PC4 = กิจกรรมเกี่ยวกับสมาชิกกองทุน PC4.1 = การรับสมัคร PC4.2 = การนัดสมาชิก PC4.3 = ประเภทสมาชิก PC4.4 = การทำทะเบียนสมาชิก PC5 = กิจกรรมเกี่ยวกับการกู้เงินกองทุน PC5.1 = การคัดเลือกผู้กู้ PC5.2 = การจัดทำเอกสารประกอบการกู้ PC5.3 = การโอนเงินให้ผู้กู้ PC5.4 = การรับชำระหนี้ PC6 = การส่งเสริมการใช้เงินกู้ PC6.1 = การแนะนำวิธีทำธุรกิจ PC6.2 = การร่วมจัดหาตลาด PC7 = การตรวจสอบการใช้เงินกู้ PC8 = การจัดทำรายงานของคณะกรรมการ และเผยแพร่ผลดำเนินงาน PC9 = การจัดสรรผลประโยชน์ PC10 = การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ โดยนักศึกษา กองทุนและกิจกรรมอื่น ๆ	PD1 = จำนวนสมาชิกกองทุน PD2 = จำนวนผู้ได้เงินกู้ PD3 = ยอดเงินที่ปล่อย PD4 = จำนวนผู้ชำระหนี้ตามกำหนด PD5 = ยอดเงินชำระหนี้ตามกำหนด PD6 = กองทุนสะสม (ความเคลื่อนไหว) ณ เดือนสิงหาคม PD7 = การใช้เงินกู้ตามวัตถุประสงค์ PD8 = ทัศนคติของชุมชนต่องาน (โครงการ, กิจกรรมฯ) ต่อองค์กองทุน PD9 = การเกิดเครือข่ายของการเรียนรู้ PD10 = ความสามารถในการพึ่งตนเอง PD11 = ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้าน
	C9 = อชีพเดิม (หลักและรอง) C10 = สมาชิกในครอบครัว C11 = สภาพการอยู่อาศัย C12 = รายได้ของครอบครัว C13 = หนี้สินของครอบครัว	I9 = จำนวนเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติ I10 = จำนวนเงินลงทุนนอกเหนือจากเงินกู้ I11 = สถานที่ในการประกอบอาชีพ I12 = วิถีอุปโภค I13 = ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ I14 = จำนวนแรงงาน I15 = วิถีอุปโภค	PC11 = การใช้จ่ายเงินกู้ PC12 = การหาความรู้เพิ่มเติม PC13 = การหาตลาด PC14 = การทำบัญชีรายจ่ายเงิน	PD12 = ผลที่ได้ตามวัตถุประสงค์ของการกู้ PD12.1 = ผล โดยตรง PD12.2 = ผล โดยอ้อม

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ผู้ทำสารนิพนธ์จะใช้กรอบความคิดทฤษฎีในการประเมิน โดยใช้รูปแบบของการประเมินแบบ ชิพพ์โมเดล ดังกล่าวแล้ว

8 การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นโครงการที่มุ่งสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติกองทุนแล้วเสร็จ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องนำไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจของชุมชนอย่างยั่งยืน โดยการจัดสรรทุนการศึกษาแก่นักศึกษาให้เข้าศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต การจัดการและการประเมินโครงการ โดยกำหนดให้ศึกษาหลักสูตรจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหาร การจัดการ การเงิน การบัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัย และการประเมินผลโครงการ การออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาด รวมถึงการเรียนรู้ชุมชนการประเมินผลและพัฒนาชุมชนที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้พึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืนโดยกระบวนการของการศึกษานักศึกษา เพื่อเข้าไปช่วยเหลือส่งเสริมการพัฒนาและติดตามประเมินผลวิจัย นโยบายหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ
2. เพื่อเสริมรายได้ สร้างโอกาสสำหรับบัณฑิตที่ว่างงาน 74,881 คน โดยเฉพาะบัณฑิตที่อยู่ในหมู่บ้านชนบท
3. เพื่อสร้างศักยภาพและการยกระดับการศึกษานักศึกษาให้มีทักษะในการบริหารจัดการ เป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อีกทางหนึ่ง
4. เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งข้อมูลของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

ระยะเวลาในการดำเนินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1. หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและประเมินโครงการ จำนวน 74,881 คน เพื่อเข้ารับการฝึกอบรมและปฏิบัติงาน ระยะเวลา 10 เดือน (ธันวาคม 2544 – กันยายน 2545)
2. บัณฑิตจะปฏิบัติงานในพื้นที่ที่รับผิดชอบ 5 วัน ต่อสัปดาห์ มีอาจารย์สอนเสริมเดือนละ 2 วัน

3. บัณฑิตจะได้รับทุนการศึกษาเป็นรายเดือน เดือนละ 6,360 บาท ระยะเวลา 10 เดือน และต้องจ่ายค่าเรียนเดือนละ 600 บาท โดยสถาบันการศึกษาในพื้นที่จะเป็น ผู้จ่าย การศึกษาให้นักศึกษาในแต่ละเดือน

บทบาทหน้าที่ของนักศึกษา

1. ศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและประเมินโครงการ
2. ประเมินโครงการ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง 1 กองทุน
3. ส่งเสริมกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง 1 กองทุนให้มีประสิทธิภาพ

เป้าหมายการส่งเสริมกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

คือ การดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีประสิทธิภาพผู้กู้เงิน จากกองทุนสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ และชุมชนเกิดความเข้มแข็งโดยมีกลุ่มองค์กรเพิ่มขึ้นมีเครือข่ายการเรียนรู้สามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง

9 เอกสารหลักวิชาที่เกี่ยวข้องอื่นๆ

กองทุนหมู่บ้านทำอย่างไรให้สำเร็จ

นโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งละ 1 ล้านบาท เมื่อสิ้นเดือนกันยายนที่ผ่านมา รัฐบาลได้ออเงินไปให้หมู่บ้านแล้ว 45,174 ล้านบาท จากเป้าหมายทั้งหมด 71,364 กองทุน คิดเป็นร้อยละ 63.30 และจำนวนตัวเลขล่าสุดที่มีการเปิดเผย เมื่อเดือนตุลาคมระบุว่าชาวบ้านกู้เงินไปใช้เพียง 5,000 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 11 ของเงินที่โอนไปให้เท่านั้น

โครงการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อบรรเทาความยากจนและเพื่อเป็นปัจจัยพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ จึงดำเนินงานควบคู่กับโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ให้สนองรับกัน แต่การที่ชาวบ้านกู้ยืมเงิน ไปใช้น้อยมากถือเป็นเรื่องปกติ เนื่องจากเขายังไม่รู้ว่าจะกู้เงินไปทำอะไร และกลัวว่ากู้ไปแล้วจะไม่มีเงินใช้คืน เพราะพวกเขาไม่มีรายได้ที่แน่นอน

ในโครงการนี้เป็นเจตจำนงที่ดีของรัฐบาลใคร ๆ ต่างก็เอาใจช่วย อยากให้ประสบความสำเร็จ ผู้เขียนจึงขอถือโอกาสนี้ ข้อมูลที่ได้จากการวิจัย โดยกรมการศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) เรื่องกระบวนการเรียนรู้ตามอรรถาธิบายเพื่อความเข้มแข็งของชุมชน มาเสนอให้เห็นองค์ประกอบสำคัญ ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของโครงการกองทุนหมู่บ้านฯ โดยขอให้ผู้ที่เกี่ยวข้องพิจารณาถึงปัจจัยสำคัญของแต่ละหมู่บ้าน ดังต่อไปนี้

1. ทูทางสังคมของหมู่บ้าน ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการเงินกองทุน ล้วนเป็นชุมชนที่มีทุนทางสังคมเข้มแข็งหลากหลายวัย/ระดับการศึกษาและฐานะ แต่ผู้คนรู้จักสามัคคีมีความร่วมมือร่วมใจ มีการติดต่อสื่อสาร ร่วมกิจกรรมสืบสานวัฒนธรรม ประเพณี กิจกรรมทางศาสนา และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างสม่ำเสมอ ผู้คนมีจิตใจงามมีเมตตา เกื้อกูลไม่เห็นแก่ประโยชน์ตนแต่ฝ่ายเดียว ดังนั้น ผู้เกี่ยวข้องกับโครงการกองทุนหมู่บ้านฯ จึงควรพิจารณาหมู่บ้าน ที่มีทุนทางสังคมเข้มแข็ง เป็นกลุ่มเป้าหมายระดับเหรียญทอง ที่เพียงแต่เข้าไปปูพื้นฐานความคิดระยะเริ่มต้น ก็สามารถสานต่อไปได้ ทั้งสามารถเป็นที่เลี้ยงให้กับหมู่บ้านอื่นๆ ด้วย

ส่วนหมู่บ้านที่ทุนทางสังคมมีน้อย หรือฐานรากอ่อนแอ โอกาสที่จะได้เหรียญมีน้อย ก็ต้องรวบรวมข้อมูลไว้ เป็นหมู่บ้านที่รัฐต้องส่งข้าราชการระดับมีอำนาจเข้าไปเสริมฐานรากให้เข้มแข็ง เรียกว่า ต้องช่วยเหลือดูแลเป็นพิเศษ ถ้าเป็นไปได้ รัฐอาจขึ้นบัญชีหมู่บ้านแต่ละกลุ่มไว้ แล้วมอบให้หน่วยงานรับผิดชอบเหมือนเป็นแพทย์เจ้าของไข้ หากรักษาไม่ได้ผลก็เป็นเสมือนตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพของหน่วยงาน และเป็นวิธีประเมินผลงานที่ชัดเจน แต่ที่เป็นอยู่ทุกวันนี้ หลายหน่วยงานล้วนมละมุมละด้านเอาใจหมู่บ้านระดับตัวเต็งเหรียญทอง แต่ละเลขหมู่บ้านที่อ่อนแอ เพราะสร้างผลงานได้ยาก ทำให้เกิดการงานซ้ำซ้อนกันในหลายหมู่บ้าน สิ้นเปลือง งบประมาณ

2. พิจารณาถึงความรู้และประสบการณ์การเรียนรู้ในวิถีชีวิตของชุมชน ผลการวิจัยพบว่า หมู่บ้านที่เคยพจญกับปัญหา หรือเคยมีประสบการณ์ชีวิตที่หนักหนาสาหัสร่วมกันมาทั้งในอดีตและปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องภัยธรรมชาติ ภัยจากการคุกคามกดขี่ การถูกเอารัดเอาเปรียบจากนายทุน ความอดอยากยากแค้น ไร้ที่ทำกิน มีภาระหนี้สิน ฯลฯ จะเกิดความตระหนักในปัญหา ร่วมกัน และรวมตัวกันเพื่อแก้ปัญหานั้น การรวมกลุ่มของชุมชนในลักษณะที่มีปัญหาเป็นตัวร่วม แล้วเกิดจิตสำนึกร่วมกันเช่นนี้ การรวมกลุ่มจะมีความมั่นคง เหนียวแน่นกว่ากลุ่มที่มีการรวมตัวเพื่อมุ่งประโยชน์เฉพาะหน้า ดังนั้น สำหรับหมู่บ้านที่ทุนทางสังคมอ่อนแอ หน่วยงานจึงอาจจุดประกายความคิด โดยเอาปัญหาที่เป็นตัวร่วมของชุมชนเป็นตัวตั้ง ชี้ให้เห็นปัญหาเกิดจิตสำนึกที่จะแก้ปัญหา แล้วร่วมกันคิดวิเคราะห์หาทางแก้ปัญหาให้ได้ มิใช่สนใจโดยเอาผลประโยชน์ คือ เงินกองทุนเป็นตัวตั้ง เมื่อไม่ได้เงินก็เกิดการแตกแยก ซึ่งเป็นการเริ่มต้นที่ผิด

3. เริ่มจากผู้นำหรือแกนนำกลุ่มเล็ก ๆ ที่ฉลาดสามารถและเสียสละ ทุกหมู่บ้านย่อมมีทรัพยากรบุคคลที่แตกต่างหลากหลายในระดับความรู้ สถิติปัญญา และความสามารถเฉพาะ เช่น “บัวดีเห่ล่า” ในคำสอนของพระพุทธองค์ การจุดประกายความคิด โดยเริ่มจากกลุ่มผู้สติปัญญา ที่เป็นบัวเหนือน้ำ หรือบัวปรึมน้ำ เรียนรู้ได้เร็ว รู้เหตุรู้ผล เป็นกลุ่มเล็ก ๆ 5–10 คนก่อน ให้เข้าใจชัดเจนในโครงการแล้วให้ผู้ทรงภูมิปัญญากลุ่มนี้ เป็นผู้ใหญ่ขยายผลสู่กลุ่มใหญ่ ซึ่งหมู่บ้านที่ทุนทางสังคมอ่อนแอ กลุ่มแกนนำคงต้องทำงานหนัก และต้องใช้เวลา แกนนำอาจมีความพร้อมไม่เพียงพอ หรือบางหมู่บ้านอาจจะหาแกนนำที่เข้มแข็งไม่ได้เลย จำเป็นต้องใช้มืออาชีพจากหน่วยงานเข้าไปเป็นที่เล็งช่วยเหลืออย่างจริงจัง ต่อเนื่องจนกว่าจะก้าวเดินได้เอง

ขอเรียนย้ำว่า การเริ่มต้นจุดประกายความคิด จากกลุ่มผู้ทรงภูมิปัญญากลุ่มเล็ก ๆ แล้วค่อยกระจายสู่กลุ่มใหญ่ เป็นความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะผลการวิจัยพบว่าการกระจายความคิดในลักษณะเครือข่ายย่อย ๆ ชาวบ้านส่วนใหญ่จะรับรู้ได้ละเอียดลึกซึ้ง ดีกว่าการพูดคุยเป็นกลุ่มใหญ่ และโอกาสในการใช้สติปัญญาคิดวิเคราะห์ หาเหตุผลแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และรับฟังเหตุผลซึ่งกันและกันจะมีมากกว่ากลุ่มใหญ่ ซึ่งมีระยะเวลาจำกัด

ที่สำคัญคือ ถ้าหวังผลจริง ๆ ที่เล็งต้องเป็นระดับมืออาชีพที่รู้ปัญหา มีความเชี่ยวชาญในการแก้ปัญหา ทำงานแบบกัดไม่ปล่อย รับผิดชอบหน้าที่เดียว ไม่ควรเปลี่ยนตัวบุคคลในระยะสั้น ๆ บ่อย ๆ และไม่ควรใช้บุคลากรมือใหม่ที่ขาดประสบการณ์เข้าไปทำหน้าที่ จะส่งผลเสียมากกว่าผลดีต่อโครงการ

4. โอกาสการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ที่สร้างสรรค์ ชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการบริหารกองทุน ผู้นำและสมาชิกกลุ่ม มีโอกาสเรียนรู้ดูงานค่อนข้างมาก ทำให้เกิดความรู้ความคิดใหม่ ๆ ที่สร้างสรรค์ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ดังนั้น ในระยะเริ่มแรกนี้ รัฐจึงควรสนับสนุนงบประมาณเพื่อการเรียนรู้ดูงานให้แก่หน่วยงานที่เล็ง เพื่อจัดโอกาสเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ หรือจัดทัศนศึกษาด้านแบบที่ดีในเรื่องต่าง ๆ ให้กับชุมชนหมู่บ้านที่มีทุนทางสังคมอ่อนแอ ให้ได้มีโอกาสไปรู้เห็นสิ่งดีงามที่เป็นต้นแบบจากที่ต่างๆ ให้ชาวบ้านได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ขณะเดียวกันก็ต้องเน้นให้ชาวบ้านเรียนรู้การใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์ โดยอาจใช้กระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดปรัชญา “คิดเป็น” ของกรมการศึกษานอกโรงเรียน ก็จะช่วยให้ชุมชนเรียนรู้การแก้ปัญหาได้ดีขึ้น

นอกเหนือจากการเรียนรู้ดูงานจากของจริงและการปฏิบัติแล้ว ควรจัดให้มีสื่อเสริมการเรียนรู้ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า สื่อที่ชาวบ้านใช้ในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ จากภายนอกชุมชนมากที่สุดคือ อันดับหนึ่ง ข่าวโทรทัศน์ภาคค่ำ อันดับสอง ข่าววิทยุ 6 โมงเช้า อันดับสาม หนังสือพิมพ์รายวัน หนังสือเล่ม และสิ่งพิมพ์อื่นๆ ที่ราชการนำไปแจก ซึ่งสื่ออันดับสามนี้ ชาวบ้านไม่มีเงินซื้อ

และรัฐมีให้ไม่ทั่วถึง ถ้ารัฐสามารถกระจายสื่อโดยส่งผ่านผู้นำท้องถิ่น เพื่อกระจายให้ชาวบ้าน หมุนเวียนกันอ่าน เขาจะชอบมาก หน่วยงานจึงควรสนองความต้องการในเรื่องนี้ด้วย นอกจากนี้ ควรจัดให้มีสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ เช่น สำนักวิทยทัศน์ เครื่องเล่นวิดีโอเทป สำหรับให้เรียนรู้ เฉพาะเรื่องเป็นกลุ่ม ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้ที่สอดคล้องกับโครงการหนึ่งตำบล/หนึ่งผลิตภัณฑ์ ได้แก่ เรื่องการศึกษาทักษะอาชีพ การขาย และการตลาด ถ้าเป็นสื่อการเรียนรู้ที่ผลิตโดยมีอาชีพ ก็จะช่วยให้ชาวบ้านมีความรู้ที่จำเป็น กว้างขวางแบบก้าวกระโดด

5. เน้นการรวมกลุ่มเป็นองค์กรบริหารกิจการ/ลงทุนร่วมกัน ชุมชนที่ประสบความสำเร็จ ในการบริหารกองทุน ล้วนแต่มีการบริหารจัดการโดยกลุ่มหรือองค์กร มิใช่โดยลำพังคนใดคนหนึ่ง มีการกระจายอำนาจ การบริหารทั้งแนวตั้ง และแนวนอนเป็นเครือข่าย สมาชิกทุกคนเป็นผู้มีส่วนร่วมกำหนดกฎเกณฑ์ กติกาที่ต้องปฏิบัติร่วมกันและมีการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม ดังนั้น การส่งเสริมให้ชุมชนมีกิจการของตนเอง โดยการทำงานเป็นทีม จึงเป็นความจำเป็น และมีโอกาสประสบความสำเร็จ มากกว่าปล่อยให้คนใดคนหนึ่ง คิดเองทำเองโดยลำพัง โดยเฉพาะชาวบ้านที่ความรู้และประสบการณ์ มีโอกาสการเรียนรู้น้อยโอกาสที่เขาจะกู้ยืมเงินไปทำกิจการ อาชีพเป็นของตนเอง คงเป็นไปได้ยาก จึงส่งผลให้ชาวบ้านไม่กู้เงินเพราะไม่รู้จะกู้ไปทำอะไร

กล่าวโดยสรุปแล้ว โครงการกองทุนหมู่บ้านละ 1 ล้านบาท สามารถบรรลุผลสำเร็จได้ ถ้ารัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จะนำปัจจัยสำคัญทั้ง 5 ประการดังกล่าว อันเป็นผลได้จากการ ศึกษาวิจัยมาแล้ว ไปใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานร่วมกับชุมชน¹

¹ ลัจจจินดา (3 พฤศจิกายน 2544) กองทุนหมู่บ้านทำอย่างไรให้สำเร็จ. มติชนรายวัน : น. 24

นโยบายความเข้มแข็งฐานล่างสังคมของรัฐบาลทักษิณ จุดเด่นที่สุดของทิศทางนโยบายของรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร คือ การสนับสนุนฐานล่างของสังคม ในรูปของการพักชำระหนี้ของเกษตรกร กองทุนหมู่บ้านโครงการ 30 บาท รักษาทุกโรค รัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณ 80,000 ล้านบาทในการตั้งกองทุนหมู่บ้านละ 1 ล้านบาท อีก 7,000 กว่าล้านบาท อุดหนุนตำบลละ 1 ล้านบาท และประมาณ 5,000 ล้านบาท สำหรับฝึกอบรมบัณฑิตจบใหม่ 70,000 คนให้ไปทำงานหมู่บ้านละ 1 คน รวมทั้งหมดแล้วรัฐบาลลงทุนไปข้างล่างจำนวนมาก หากมีการจัดการที่ดีให้ทั้งหมดเป็นการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติ (Interactive learning through action) จะเป็นการเรียนรู้ครั้งใหญ่ที่สุดของคนไทยในการ “หางายของที่คว่ำ” หรือการสร้างฐานพระเจดีย์ กล่าวคือ มีการเรียนรู้ของคนในชุมชนทั่วประเทศ ทั้งในชุมชนและในเมือง ของข้าราชการที่เกี่ยวข้องของภาคการเมือง ของภาควิชาการ ของภาคนักพัฒนาเอกชน ของภาคธุรกิจและของสื่อมวลชน เพื่อสังคมฐานล่าง จึงควรให้มีกลไก ที่จะจัดการให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันจากโอกาสนี้ให้ได้ เพราะเราต้องการสร้างฐานพระเจดีย์เพื่อให้สังคมเติบโตขึ้นไปจากฐานรากที่เข้มแข็ง²

² ประเวศ วะสี. (2545). การปฏิวัติเงียบสู่โลกดุลยภาพ : หางายของที่คว่ำหมอชาวบ้าน น.24 (279) : 7-8

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

การประเมินครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบความจริง 4 ประการ ดังที่ระบุไว้แล้วในวัตถุประสงค์ในบทที่ 1 เพราะฉะนั้นในบทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการจึงมี 6 ด้านดังนี้

1. วิธีการประเมินโครงการ
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิธีการประเมินโครงการ

ในการประเมินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านคอนอินทร์ ช่วงเวลาการประเมินโครงการตั้งแต่เดือนธันวาคม 2544 ถึงเดือนกันยายน 2545 การประเมินโครงการเป็นการประเมินเชิงระบบการประเมินเชิงระบบนั้นในภาษาอังกฤษใช้เรียกกันอยู่หลายคำ เช่น System theory, System Approach เป็นต้นซึ่งตรงกับแบบจำลองชีพพีโมเดลมีการประเมินในด้านต่าง ๆ ดังนี้

- 1.1 การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินสภาพโดยทั่วไปของหมู่บ้านคอนอินทร์ ตามหน่วยระบบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้แก่ ประสิทธิภาพเป็นมาของหมู่บ้านสภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน วัฒนธรรมประเพณี โครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากรธรรมชาติ ผู้นำชุมชนการรวมกลุ่มชาวบ้าน ภูมิปัญญาชาวบ้าน
 - 1.2 การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) เป็นการประเมินปัจจัยนำเข้าทั้งปวงของหน่วยงานระบบการบริหารจัดการของหน่วยระบบกิจการของผู้กู้ ได้แก่ นโยบายของรัฐบาล คณะกรรมการหมู่บ้าน เงินที่กู้มาได้ เงินที่ผู้กู้ชำระคืน ผู้สมัครขอกู้เงิน
- 1 ล้านบาท

1.3 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินกระบวนการของทั้งสองหน่วยระบบ คือ หน่วยระบบบริหารจัดการกองทุนและหน่วยระบบกิจการของผู้กู้ ได้แก่ การคัดเลือกผู้กู้ การแนะนำวิธีทำธุรกิจ การรับชำระหนี้ การทำบัญชี การทำกิจการถูกวิธี การหาตลาดที่ดี การหาวัตถุดิบที่ดี การวิเคราะห์ประเมิน

1.4 การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินผลผลิตทั้งหมดที่เกิดขึ้นในหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ และหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย ได้แก่ จำนวนสมาชิกกองทุน จำนวนผู้ได้กู้ ยอดเงินให้กู้ จำนวนผู้ชำระคืนเงินกู้ตามกำหนดกองทุน การใช้เงินตามวัตถุประสงค์ ทัศนคติของสมาชิกต่อกองทุน ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้าน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร

คำว่า ประชากร (Population) ที่มีใช้ในการวิจัยมีความหมายว่า กลุ่มทั้งหมดของสิ่งที่ต้องการศึกษาวิจัย มี 2 ประเภท

1. ประชากรแบบจำกัด (Finite Population)
2. ประชากรแบบไม่จำกัด (Infinite Population)

ในการประเมินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านคอนอินทร์ ทั้งนี้ผู้ทำสารนิพนธ์ได้เลือกประชากรในการศึกษาข้อมูลซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 2 ระบบ ดังนี้

1. ประชากรหน่วยระบบ A หน่วยระบบการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านคอนอินทร์ ได้แก่ คณะกรรมการกองทุน 9 คน สมาชิกส่วนที่ไม่ได้กู้จำนวน 139 คน สมาชิกที่กู้จำนวน 80 คน ชาวบ้านทั่วไปที่ไม่ได้เป็นสมาชิก (ข้อมูล ณ เดือนมิถุนายน 2545)
2. ประชากรหน่วยระบบ B หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย ณ ช่วงเวลาที่ผู้ทำสารนิพนธ์ศึกษาสมาชิกผู้กู้จำนวน 80 คน แยกเป็นกลุ่มอาชีพ ดังนี้ (ข้อมูล ณ เดือน มิถุนายน 2545)
 - 2.1 การผลิตทางการเกษตร จำนวน 51 คน
 - 2.2 การค้าขาย จำนวน 28 คน
 - 2.3 การบริการ จำนวน 1 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

คำว่า "กลุ่มตัวอย่าง" (Sample or Sampling Group) ในการวิจัย หมายถึง กลุ่มที่ถูกเลือกจากประชากรขึ้นมาเป็นตัวอย่างเพื่อใช้เป็นตัวแทนของประชากรในการศึกษาดังนั้น

กลุ่มตัวอย่าง คือ ตัวแทนของประชากรที่ผู้ทำสารนิพนธ์นำมาใช้ในการศึกษา ผลการศึกษาที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง ย่อมเป็นผลการศึกษาจากประชากรด้วย กลุ่มตัวอย่างต้องมียกประกอบที่สำคัญ 2 ประการ คือ

1. วิธีการสุ่มตัวอย่างจากประชากร ผู้ทำสารนิพนธ์ทำการวิจัยโดยสุ่มจากจำนวนประชากรในหมู่บ้านคอนอินทร์ตามที่ผู้วิจัยกำหนดไว้เช่น แยกตามกลุ่มอาชีพ อายุ เพศ กลุ่มการกู้
2. ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ต้องเป็นตัวแทนที่ดีของประชากร จากการวิจัยเลือกสุ่มตัวอย่างจากประชากรในหมู่บ้านคอนอินทร์ 50% ของครัวเรือนประชากรทั้งหมด โดยคัดเลือกให้ได้กลุ่ม ตัวอย่างที่หลากหลาย กลุ่มตัวอย่าง รวมจำนวน 40 คน จากผู้กู้ 50% ของผู้กู้ทั้งหมด กลุ่มผู้นำหมู่บ้าน กลุ่มผู้นำกองทุน หมู่บ้าน

3. ตัวแปรและตัวชี้วัด

คำว่า "ตัวชี้วัด" และ "ตัวบ่งชี้" และ "ตัวแปร" มีความหมาย คล้ายกันและบางครั้งสามารถให้แทนกันได้ แต่มีความแตกต่างกันในจุดเน้นคือคำ "ตัวชี้วัด" เน้นว่าเป็นประเด็นที่จะใช้วัดระดับของสิ่งหนึ่งสิ่งใดส่วนคำว่า "ตัวบ่งชี้" เน้นว่าเป็นประเด็นที่จะชี้ว่าสิ่งนั้นเป็นอย่างไร ส่วนคำว่า "ตัวแปร" เน้นว่าเป็นประเด็นที่เมื่อเก็บข้อมูลจะได้ค่าที่แปรไปสำหรับผู้ให้ข้อมูลแต่ละราย กลุ่มประชากรนั้น ๆ

ในการประเมินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านคอนอินทร์ ผู้ทำสารนิพนธ์แบ่งตัวแปรและตัวชี้วัดโดยยึดหน่วยระบบในการวิเคราะห์โดยมีตัวแปรและตัวชี้วัดดังรายละเอียด ต่อไปนี้

โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ประกอบด้วย 2 หน่วยระบบ ดังนี้คือ

1. หน่วยระบบ A คือหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้
2. หน่วยระบบ B คือหน่วยระบบการดำเนินงานกิจการของผู้กู้แต่ละราย

ตัวชี้วัดที่จะประเมิน โครงการเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน คอนอินทร์ มีดังนี้

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ A คือหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ ประกอบด้วยตัวชี้วัด 4 หมวด คือ

1. ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ A (Context Indicator) คำว่า บริบท หมายถึง สภาพแวดล้อม ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบกองทุนหมู่บ้าน แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ

1.1 บริบทระดับประเทศ เช่น สภาพของดิน ป่าไม้ สภาพศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น การทำมาหากินของประชากร ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ หรือตัวชี้วัดบริบทรอบนอก ประกอบด้วยตัวแปรต่อไปนี้

- 1.1.1 ความยากจนของประเทศ
- 1.1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)
- 1.1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ
- 1.1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน
- 1.1.5 ความเคียดแค้นและการเป็นหนี้สินของประชากร
- 1.1.6 บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท
- 1.1.7 ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น เช่น ภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน การทำมาหากินของชาวบ้านในหมู่บ้าน ตัวชี้วัดบริบทท้องถิ่น หรือตัวชี้วัดบริบทภายในท้องถิ่นประกอบด้วยตัวแปร ดังนี้

- 1.2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน
- 1.2.2 เศรษฐกิจและสังคมทั้งหมู่บ้าน
- 1.2.3 วัฒนธรรมประเพณี
- 1.2.4 โครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากรธรรมชาติ
- 1.2.5 ผู้นำชุมชน การรวมกลุ่มของชาวบ้าน

2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A (Input Evaluation) ประกอบด้วยตัวแปร ดังนี้

- 2.1 นโยบายรัฐบาล ระเบียบ แนวทางปฏิบัติด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
- 2.2 เงินกองทุน 1 ล้านบาท
- 2.3 คณะกรรมการกองทุน
- 2.4 การประชาสัมพันธ์
- 2.5 การเตรียมความพร้อม สร้างความเข้าใจ
- 2.6 คณะอนุกรรมการระดับอำเภอที่เกี่ยวข้อง

3. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ A (Process Evaluation) ประกอบด้วยตัวแปร ดังนี้

- 3.1 การจัดทำระเบียบกองทุน
- 3.2 การจัดทำเอกสารขอขึ้นทะเบียนกองทุน
- 3.3 ระบบบัญชีกองทุน
- 3.4 กิจกรรมเกี่ยวกับสมาชิกกองทุน
 - 3.4.1 การรับสมัครสมาชิก
 - 3.4.2 การฟื้นฟูสภาพการเป็นสมาชิก
 - 3.4.3 ประเภทสมาชิก ได้แก่ รายบุคคล กลุ่มองค์กร
 - 3.4.4 การทำทะเบียนสมาชิก
- 3.5 กิจกรรมเกี่ยวกับการกู้เงินกองทุนหมู่บ้าน
 - 3.5.1 ขั้นตอนการขอกู้
 - 3.5.2 การคัดเลือกผู้กู้
 - 3.5.3 การโอนเงินให้ผู้กู้
 - 3.5.4 การรับชำระหนี้
- 3.6 การส่งเสริมการให้เงินกู้
 - 3.6.1 การแนะนำวิธีการทำธุรกิจ
 - 3.6.2 การช่วยเหลือตลาด
- 3.7 การตรวจสอบการให้เงินกู้
- 3.8 การจัดทำรายการและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน
- 3.9 การจัดสรรผลประโยชน์

4. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ A (Product Evaluation) แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

4.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่

- 4.1.1 จำนวนผู้กู้
- 4.1.2 ยอดเงินให้กู้
- 4.1.3 จำนวนสมาชิกกองทุน
- 4.1.4 จำนวนผู้ชำระเงินกู้ตามกำหนด
- 4.1.5 ยอดเงินที่มีการชำระเงิน

4.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) ได้แก่

- 4.2.1 จำนวนผู้ที่ได้เงินกู้
- 4.2.2 จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน
- 4.2.3 การขยายกิจการของผู้กู้
- 4.2.4 การเกิดกิจการใหม่ ๆ ขึ้นในท้องถิ่น

4.3 ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact) ได้แก่

- 4.3.1 ทักษะคติของชุมชนต่อกองทุน
- 4.3.2 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง
- 4.3.3 ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้าน

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ B

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานกิจการของผู้กู้แต่ละราย ประกอบไปด้วยตัวชี้วัด 4 หมวด คือ

1. ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1.1 บริบทระดับประเทศ เช่น สภาพของดิน ฟ้า ไม้ สภาพศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น การทำมาหากินของประชากร ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ หรือตัวชี้วัดบริบทรอบนอก ประกอบไปด้วยตัวแปรต่อไปนี้

- 1.1.1 ความยากจนของประเทศ
- 1.1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)
- 1.1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ
- 1.1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

- 1.1.5 ความเคียดแค้นและการเป็นหนี้สินของประชาชน
- 1.1.6 บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท
- 1.1.7 ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

1.2 ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น เช่น ภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน การทำมาหากินของชาวบ้านในหมู่บ้าน ตัวชี้วัดบริบทท้องถิ่น หรือตัวชี้วัดบริบทภายในท้องถิ่น ประกอบด้วยตัวแปร ดังนี้

- 1.2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน
- 1.2.2 เศรษฐกิจและสังคมทั้งหมู่บ้าน
- 1.2.3 วัฒนธรรมประเพณี
- 1.2.4 โครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากรธรรมชาติ
- 1.2.5 ผู้นำชุมชน การรวมกลุ่มของชาวบ้าน

1.3 ตัวชี้วัดบริบทเฉพาะตัว ประกอบด้วยตัวแปร ดังนี้

- 1.3.1 ความรู้ความสามารถของผู้กู้และครอบครัว
- 1.3.2 ทรัพย์สินของผู้กู้และเครือญาติ
- 1.3.3 หนี้สินของครอบครัว
- 1.3.4 อาชีพหลักของผู้กู้
- 1.3.5 รายได้ของครอบครัว
- 1.3.6 ประสบการณ์ในการดำเนินการ
- 1.3.7 สมาชิกในครอบครัว
- 1.3.8 สภาพความเป็นอยู่

2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B ประกอบด้วยตัวแปร ดังนี้

- 2.1 จำนวนเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติ
- 2.2 จำนวนเงินลงทุนนอกเหนือจากเงินกู้
- 2.3 วัตถุประสงค์การกู้เงินตามโครงการ
- 2.4 สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และวัตถุดิบในการประกอบอาชีพ
- 2.5 ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ
- 2.6 จำนวนแรงงาน

3. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ B ประกอบด้วยตัวแปร ดังนี้

- 3.1 การดำเนินกิจการอย่างถูกวิธี
- 3.2 การหาตลาดที่ดี
- 3.3 การหาวัตถุดิบที่ดี
- 3.4 การทำบัญชีใช้จ่ายเงิน
- 3.5 การใช้จ่ายเงินคู่
- 3.6 การหาความรู้เพิ่มเติม

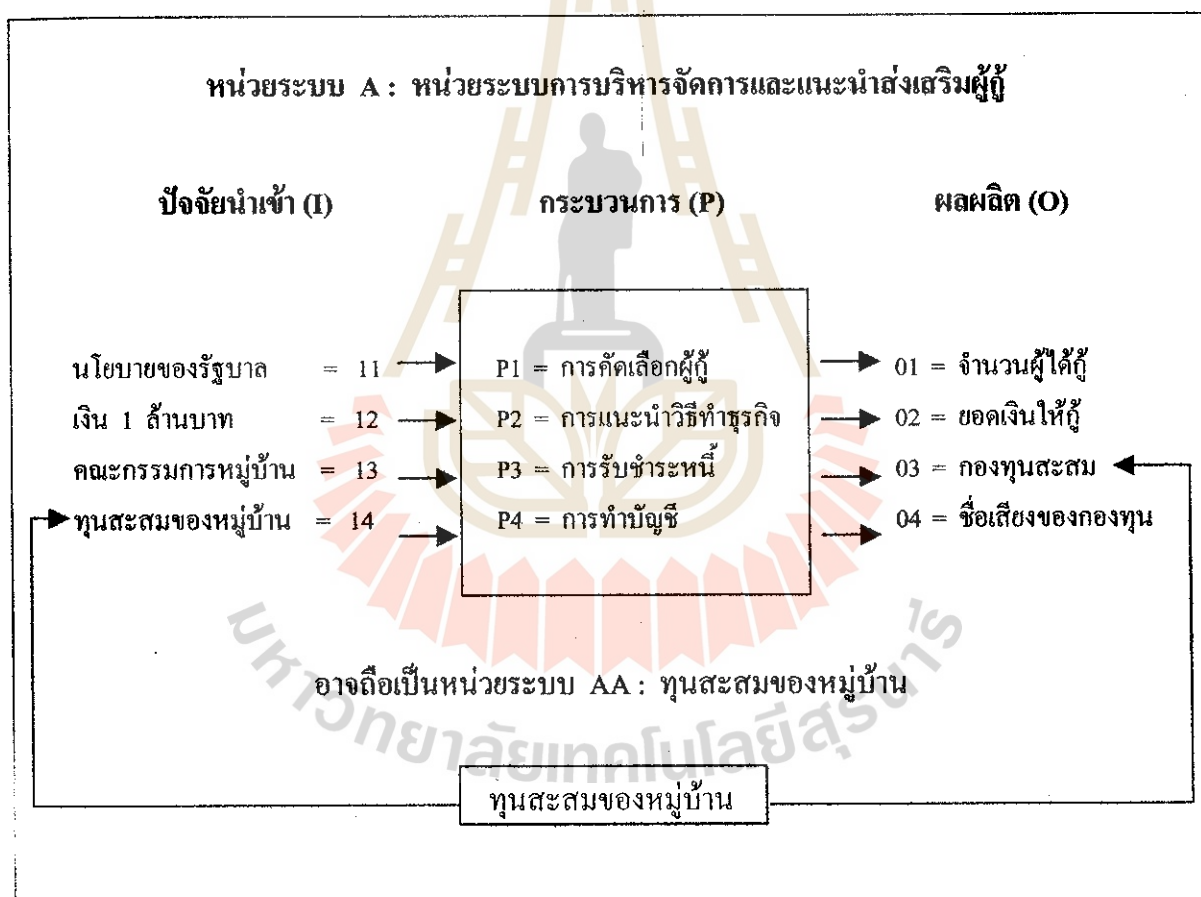
4. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

- 4.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่
 - 4.1.1 รายได้เป็นเงิน
 - 4.1.2 ผู้รู้ได้ผลผลิตเป็นสิ่งที่ของ
- 4.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)
 - 4.2.1 ผู้รู้โดยขยายกิจการ
 - 4.2.2 ผู้รู้ได้ดำเนินการด้วยเทคนิควิธีที่ดีขึ้นอันเนื่องมาจากการได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
- 4.3 ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact)
 - 4.3.1 ผู้รู้มีการพึ่งตนเอง
 - 4.3.2 ผู้รู้มีศักยภาพและมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน
 - 4.3.3 การกลับคืนถิ่นของประชาชน
 - 4.3.4 อื่น ๆ เช่นการเรียนรู้ของนักศึกษาในเรื่องการบริหารและจัดการกองทุน

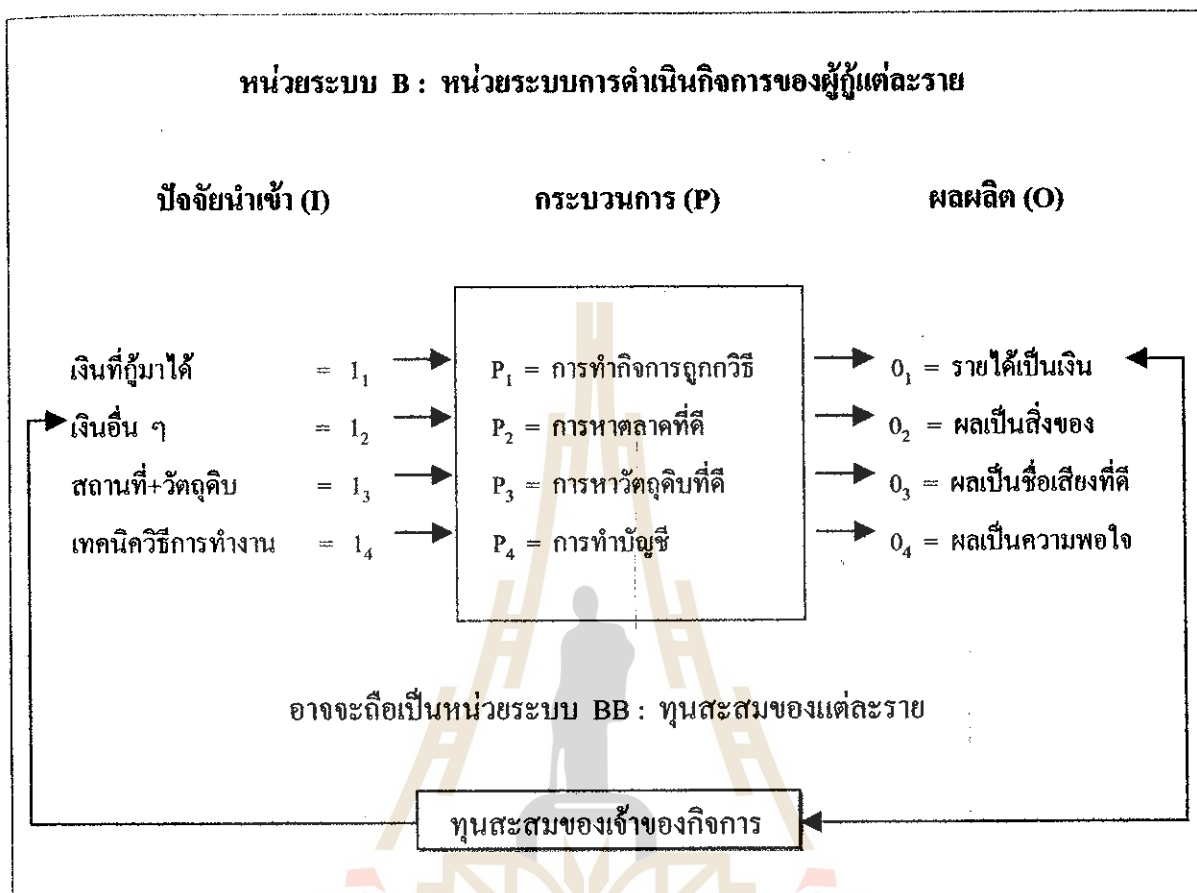
ตัวชี้วัดการประเมินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านคอนอินทร์ โดยภาพรวมของหน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B นั้นมีความเชื่อมโยงต่อกัน เช่น ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A บางตัว ต้องพึ่งผลผลิตของหน่วยระบบ B คือ รายได้เป็นเงิน ผู้รู้แต่ละรายต้องส่งคืนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ดังนั้น เงินที่ผู้รู้ชำระคืนเป็นตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A

ความสำเร็จของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น ต้องประเมินทั้ง 2 หน่วยระบบ เพราะหน่วยระบบ A ประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับผลผลิตที่ได้จากหน่วยระบบ B กล่าวคือ ถ้าหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ที่ประสบความสำเร็จ เงินที่ผู้ชำระคืนก็จะส่งเข้าไปเป็นปัจจัยนำเข้าให้แก่หน่วยระบบ A มากขึ้นในทำนองคล้ายกันกับผลผลิตของหน่วยระบบ A คือ ยอดเงินกู้ที่ให้กับผู้กู้ ถ้าออกไปสู่คนดีและมากพอหน่วยระบบ B จะประสบความสำเร็จด้วย

แผนภาพแสดงองค์ประกอบภายในของกองทุนหมู่บ้านในรูปของ “ซิฟท์โมเดล” หน่วยระบบ A

หน่วยระบบ B

4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

ในการประเมินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านคอนอินทร์ ผู้จัดทำสารนิพนธ์ได้ใช้เครื่องมือต่าง ๆ ดังนี้ เพื่อใช้ในการหาข้อมูล

1. แบบรายงาน บร.1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน) ได้ศึกษาและรวบรวมข้อมูลที่ได้จัดเก็บไว้แล้ว คือ ข้อมูลมือสอง (Secondary Data) และทำการหาข้อมูลเพิ่มเติมในข้อมูลใหม่

ข้อมูลมือสอง

- 1) แบบสรุปข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน (กชช 2 ค)
- 2) แบบความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ)
- 3) เอกสารบรรยายสรุปข้อมูลหมู่บ้าน
- 4) แผนที่หมู่บ้าน

ข้อมูลเพิ่มเติม

- 1) การสังเกต
- 2) การสัมภาษณ์
- 3) แบบสอบถาม

2. แบบรายงาน บร. 2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน) ใช้กลุ่มตัวอย่าง 50% ของครัวเรือนในหมู่บ้านทั้งหมด

3. แบบรายงาน บร. 3 (แบบรายงานความรู้/ความเข้าใจ ทักษะชีวิตที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง) ใช้กลุ่มตัวอย่าง 50% ของครัวเรือนในหมู่บ้านทั้งหมด

กลุ่มตัวอย่าง

- 1) กรรมการกองทุนหมู่บ้าน
- 2) ผู้นำชุมชน
- 3) ประชาชนทั่วไปในชุมชน (ทั้งที่เป็นสมาชิกและไม่เป็นสมาชิกของกองทุน)

4. แบบรายงาน บร.4 (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน) ศึกษาข้อมูลจากกองทุนหมู่บ้าน คณะกรรมการกองทุนรวบรวมจากเอกสารของกองทุนและสัมภาษณ์คณะกรรมการกองทุน สมาชิกกองทุน

5. แบบรายงาน บร.5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง) ทำการจัดเวที

6. แบบรายงาน บร.6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีประชาคมกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง) จัดเวทีกลุ่มอาชีพแต่ละกลุ่มของผู้กู้เงิน

7. แบบรายงาน บร.7 (แบบรายงานการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนคติของประชาชน) ทำการสัมภาษณ์ใช้กลุ่มตัวอย่าง 50% ของครัวเรือนทั้งหมด

8. แบบรายงาน บร.8 (โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ SMEs) คัดเลือกผลิตภัณฑ์จะส่งเสริมให้เป็นหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

9. แบบรายงาน บร.9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์) โดยสุ่มตัวอย่าง 50% ของครัวเรือนในหมู่บ้าน

10. แบบรายงาน บร.10 (แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน) จัดสัมมนา

11. แบบรายงาน บร.11 (แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณีของสมาชิกผู้กู้เงินกองทุน) ทำการสัมภาษณ์สมาชิกผู้กู้เงินกองทุน จำนวน 40 คน คือ 50% ของผู้กู้ทั้งหมด

12. แบบรายงาน บร.12 (การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน) ในกระบวนการของ AIC ในการวิเคราะห์แผนแม่บทชุมชน

ในการดำเนินการโครงการใด ๆ นั้น ผู้ปฏิบัติงานโครงการจะต้องทราบว่าโครงการที่ตนรับผิดชอบจะบรรลุวัตถุประสงค์ตามเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งตัวชี้วัดจะมีทั้งในส่วนแสดงถึงลักษณะในเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ

การกำหนดตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านคอนอินทร์ มีดังนี้

1. สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคี
2. สมาชิกในชุมชนมีความซื่อสัตย์
3. ชุมชนยกย่องคนทำดี
4. สมาชิกในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
5. สมาชิกในชุมชนมีโอกาสหาความรู้เพิ่ม
6. สมาชิกในชุมชนมีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้
7. ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่นอยู่พร้อมหน้ารักใคร่ปรองดองกัน
8. ในชุมชนมีการรวมตัวกลุ่มองค์กรประชาชน
9. ในชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกชุมชนเป็นประจำ โดยประชุมหรือเสวนา
10. ในชุมชนมีการช่วยเหลือเด็ก สตรี คนชรา คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส
11. ในชุมชนมีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม
12. ในชุมชนสามารถร่วมกันแก้ปัญหาของชุมชนได้ โดยมีแผนงานที่คิดโดยสมาชิกในชุมชน

5. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

● การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนเริ่มต้นตั้งแต่การระบุประเด็นที่ต้องการเก็บรวบรวม การจัดลำดับข้อมูลอย่างเป็นระบบด้วยวิธีการและหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนแน่นอน และมีการกำหนดตัวชี้วัดของประเด็นที่ต้องการประเมิน ซึ่งข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มีทั้งในเชิงปริมาณที่เป็นตัวเลข และเชิงคุณภาพที่เป็นการบรรยายลักษณะของข้อมูลในรูปแบบของข้อความ

ในการประเมินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านคอนอินทร์ ผู้ทำ
สารนิพนธ์ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Depth Interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่ต้องการความจริง
จากผู้ให้สัมภาษณ์ให้มากที่สุด โดยกระตุ้นให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้แสดงความรู้สึก หรืออาจจะแสดง
ความเห็นใจ ทำให้ผู้ให้สัมภาษณ์แสดงความรู้สึกส่วนบุคคลมากขึ้น เป็นการสัมภาษณ์ตามหน่วย
ระบบ B คือ สัมภาษณ์ผู้รู้เป็นรายบุคคล เป็นการรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ตาม แบบรายงาน
บร.11

2. การสังเกต (Observation) เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้ทำสารนิพนธ์เข้าร่วม
สังเกตพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายตามโครงสร้างของพฤติกรรมที่ต้องการสังเกตโดยที่กลุ่มเป้าหมาย
ไม่รับรู้ จะทำให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับความเป็นจริงที่ต้องการ จำแนกออกเป็น

2.1 การสังเกตโดยเข้ามีส่วนร่วมในชุมชน เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ผู้ทำ
สารนิพนธ์เข้าร่วมเป็นสมาชิกคนหนึ่งของกลุ่มเป้าหมาย แล้วดำเนินการเก็บข้อมูล (ตามแบบ
รายงาน บร.11) โดยที่กลุ่มเป้าหมายรับทราบว่าตนเองกำลังถูกเก็บรวบรวมข้อมูล การกระทำ
ดังกล่าวจะช่วยให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจน

2.2 การสังเกตโดยบุคคลภายนอก ผู้ทำสารนิพนธ์เป็นผู้ทำการสังเกตไม่ให้ผู้ถูก
สังเกตรู้สึกว่าตนถูกสังเกต เช่น การสังเกตการประกอบอาชีพของผู้ดูแลราย และบันทึกข้อมูล
ได้ทันที โดยใช้เครื่องมือแต่ละชนิดในการประเมิน

3. การใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ผู้ทำสารนิพนธ์
ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4. ศึกษาและรวบรวมข้อมูลที่ได้จัดเก็บไว้แล้ว คือ ข้อมูลมือสอง (Secondary Data) ได้แก่

1. กรขั 2 ค (แบบสรุปข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้าน)
2. จปฐ. (ความจำเป็นพื้นฐาน)
3. เอกสารบรรยายสรุป
4. แผนที่หมู่บ้าน
5. แผนพัฒนา 5 ปี และรายปี

5. เวทีประชาคมตำบล เป็นเวทีสะท้อนความคิดเห็นและแนวทางในการแก้ไขปัญห
ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นของกองทุน โดยประธานกองทุนและคณะกรรมการกองทุน ร่วมกันประชุม
ปรึกษาหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันภายในตำบล

6. การวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis of Data) เป็นกระบวนการนำข้อมูลเก็บรวบรวมได้ มาจัดกระทำให้เป็นระบบระเบียบ เพื่อสะดวกรวดเร็ว และง่ายต่อการทำความเข้าใจ แปลความและสรุปความโดยเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนของการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล การจำแนกประเภทของข้อมูลแล้วนำมาดำเนินการวิเคราะห์โดยการเลือกใช้ค่าสถิติ เช่น อัตราส่วนร้อยละ ค่าเฉลี่ย ฐานนิยม มัธยฐาน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นต้น ที่เหมาะสมกับจุดประสงค์ระดับของข้อมูล เป็นต้น แล้วนำข้อมูลนั้น ๆ มาคำนวณด้วยมือ เครื่องคำนวณ หรือเครื่องคอมพิวเตอร์

1. วิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการประเมิน ชุมชนหมู่บ้านคอนอินทร์ มีการบริหารการจัดการกองทุนที่ดี ทำให้ในหมู่บ้านของเรามีเงินหมุนเวียนดีขึ้น ทำให้ชุมชนมีการพัฒนาขึ้นตามไปด้วย สมาชิกผู้กู้เงินไปลงทุนทำธุรกิจทำให้ครอบครัวมีรายได้เพิ่มมากขึ้น มีเงินหมุนเวียนภายในครอบครัว

2. วิเคราะห์เชิงระบบ ได้แก่ ระบบ A, B

ระบบ A เป็นระบบการบริหารแหล่งเงินทุนให้ระบบ B ของผู้กู้แต่ละราย

ระบบ B เป็นระบบการดำเนินงานกิจการของผู้กู้แต่ละราย

ระบบ B จะกู้เงินกองทุนจากระบบ A เพื่อนำไปดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามโครงการแต่ละโครงการ เพื่อให้ได้มาซึ่งผลตอบแทน แล้วนำส่งชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยให้กับระบบ A ซึ่งทั้ง 2 ระบบ คือ ระบบ A และ ระบบ B ทำให้ประชากรในชุมชน และสภาพทางเศรษฐกิจโดยทั่วไปของทั้งระบบ คือ C (บริบทชุมชน) มีการพัฒนานำไปสู่คุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจของชุมชนให้ดีขึ้นตามนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับกองทุน 1 ล้านบาท

3. วิเคราะห์เชิงคุณภาพ ผู้ทำสารนิพนธ์ได้ข้อมูลแล้วนำมาวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และคิดค่าร้อยละ (Percentage) ในการเก็บ

4. วิเคราะห์โดยการพิจารณาตัวแปรและตัวชี้วัด ในแต่ละหน่วยระบบย่อย คือ ระบบ A, B ถ้ามีการบริหารจัดการที่ดีก็จะส่งผลให้กองทุนหมู่บ้านคอนอินทร์ มีประสิทธิภาพและความเข้มแข็งในอนาคตต่อไป

5. วิเคราะห์นำเสนอผลสารนิพนธ์ ตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการจัดการและการประเมินโครงการ

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

สารนิพนธ์บทที่ 4 เป็นเรื่องของผลการติดตามประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ซึ่งประกอบด้วยการรายงานข้อมูลที่ได้ ตามกรอบความคิดทฤษฎี ชิพพ์ โมเดล (CIPP Model) ซึ่งเป็นการรายงานตอนที่ 1-2 และการรายงานตามวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์แต่ละประการ ทั้ง 4 ประการ ซึ่งมี 3 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 ผลการประเมินบริบทชุมชน
- ตอนที่ 2 ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม
- ตอนที่ 3 ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้
- ตอนที่ 4 ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
- ตอนที่ 5 สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์ 4 ประการ ได้แก่
 - 5.1 เพื่อทราบว่ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ บรรลุเป้าหมาย 5 ข้อเพียงใด
 - 5.2 เพื่อทราบว่ามิปัจจัยด้านบวกและด้านลบอะไรบ้างที่สนับสนุน หรือ ขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกองทุน
 - 5.3 เพื่อทราบว่าได้เกิดองค์การเครือข่ายของการเรียนรู้หรือไม่จากกระบวนการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้
 - 5.4 เพื่อทราบตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

ซึ่งทางผู้ทำวิจัยจะใช้หลักการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Evaluation) เป็นสำคัญ ดังนั้น สำหรับตัวชี้วัดหรือตัวแปรที่ผู้ทำวิจัยไม่สามารถตั้งเกณฑ์การตัดสินค่า “ดี-เลว” ได้ ก็จะนำเสนอข้อมูลสภาพจริงเท่านั้น ส่วนตัวชี้วัดใดที่สมควรตั้งเกณฑ์ตัดสินค่าได้ ก็จะแสดงเกณฑ์นั้นอย่างชัดเจนควบคู่ไปกับการเสนอข้อมูล และเสนอผลการตัดสินค่า

ตอนที่ 1

ผลการประเมินบริบทชุมชน

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน สามารถแบ่งได้ 2 ระดับ ของผลการประเมินบริบทชุมชน มีดังนี้

1.1 ผลการประเมินบริบทระดับประเทศ

บริบทระดับประเทศ เช่น สภาพของที่ดิน ป่าไม้ สภาพศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ประชากร สภาพความเป็นอยู่ของประชากร เศรษฐกิจภาคการเกษตร การผลิต การส่งออก ราคาสินค้าเกษตร การศึกษา และรายได้

ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ หรือตัวชี้วัดบริบทรอบนอก ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

1) ความยากจนของประเทศ

จากปัญหาความยากจนของประชาชนคือการไม่มีทุนและขาดโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุน เพื่อนำมาพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ลดรายจ่าย ตลอดจนบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน รัฐบาลซึ่งมี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี มีเจตนารมณ์ที่จะแก้ไขปัญหาความยากจน โดยเล็งเห็นว่าการแก้ไขปัญหานี้ได้ ต้องเริ่มที่ระดับฐานรากของประเทศ จึงได้กำหนดนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม อีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบ และบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการสร้างเสริมความเข้มแข็งด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ผู้การพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน อันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

โดยรวมความอยู่ดีมีสุขของคนไทยในรอบ 5 ปี หลังวิกฤตเศรษฐกิจของคนไทย สามารถแบ่งรายละเอียดได้ดังนี้

- ช่วงก่อนวิกฤตเศรษฐกิจ (ปี พ.ศ. 2535 – 2539)
- ช่วงเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ (ปี พ.ศ. 2540 – 2541)
- และช่วงหลังวิกฤต (ปี พ.ศ. 2545 – 2544)

2) นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรม และวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

ปัจจุบัน ภาคธุรกิจของไทย มีวิสาหกิจจำนวนทั้งสิ้นประมาณ 3.5 แสนแห่ง ในจำนวนนี้กว่าร้อยละ 99 เป็นวิสาหกิจขนาดกลางและย่อม (SMEs) คือ มีการจัดการไม่เกิน 200 คนต่อแห่ง ส่วนใหญ่ของ SMEs ไทย มีปัญหาสภาพคล่องต่ำ มาตรฐานทางบัญชีไม่เป็นที่ยอมรับ ขาดแคลนแหล่งเงิน เนื่องจากเป็นธุรกิจที่มีทุนจดทะเบียนต่ำ สินทรัพย์ขนาดเล็ก ทำให้ SMEs ส่วนใหญ่นขาดหลักประกันในการกู้เงิน จากสถาบันทางการเงินเอกชน

นโยบายแนวทางการช่วยเหลือของภาครัฐบาล กระทำผ่านกระบวนการคลัง ธนาคารแห่งประเทศไทยและกระทรวงอุตสาหกรรม ซึ่งในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา มีการให้สินเชื่อผ่านสถาบันทางการเงินพิเศษ ได้แก่ บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรม ซึ่งในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา มีการให้สินเชื่อผ่านสถาบันทางการเงินพิเศษ ได้แก่ บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อม บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย ธนาคารออมสิน และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร รวมทั้งการค้ำประกันสินเชื่อ ผ่านบริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม (บสย.)

3) ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

ในระยะ 5 เดือนแรกของปี 2545 (มกราคม – พฤษภาคม) ดุลการค้าของประเทศไทยเกินดุลมีมูลค่า 1,228 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ส่วนใหญ่ประกอบคู่ค้าสำคัญที่ไทยมีดุลการค้าเกินดุล ได้แก่ สหรัฐอเมริกาฮ่องกง สหภาพยุโรป สิงคโปร์ และแอฟริกา

ส่วนการขาดดุลการค้าของประเทศไทยนั้น ส่วนใหญ่ประเทศที่ไทยขาดดุลการค้าขึ้น ได้แก่ ญี่ปุ่น มาเลเซีย ตะวันออกกลาง เกาหลีใต้ จีน ไต้หวัน ออสเตรเลีย ยุโรปตะวันออก และอเมริกาใต้ (<http://moc.go.th/thai/dbc/economic/bot.htm>)

ก่อนวิกฤติเศรษฐกิจจะเกิดขึ้นในปี 2540 ดุลบัญชีเดินสะพัดในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาของไทยขาดดุลมาโดยตลอด เนื่องจากประเทศมีการนำเข้ามากกว่าการส่งออก ทำให้ดุลการค้าขาดดุล สำหรับในช่วงวิกฤติเศรษฐกิจระยะ 3 ปีที่ผ่านมา ทางเราได้ปรับปรุงระบบอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราเป็นระบบลอยตัว จนเป็นผลให้ค่าเงินบาทอ่อนค่าลง ซึ่งส่งผลคือการส่งออกเพื่อหารายได้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศ ประกอบกับเศรษฐกิจของประเทศคู่ค้าสำคัญที่ขยายตัวต่อเนื่อง

ถ้าหากการส่งออกชะลอตัวมากกว่าที่คาด ขณะที่การนำเข้าเร่งสูงขึ้น ย่อมส่งผลโดยตรงต่อภาวะการเกินดุลการค้า และดุลบัญชีเดินสะพัดให้ลดลง อาจถึงขั้นขาดดุลได้ในที่สุด ดังนั้น นับเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งในการดำรงสถานะการเงินดุลในทั้ง 2 บัญชี อย่างน้อยในระดับพอสมควรต่อไป เนื่องจากหากประเทศไทยประสบภาวะเงินทุนไหลออกผนวกกับการชำระหนี้สิน

ของภาครัฐและเอกชน จนส่งผลให้ดุลการชำระเงินขาดดุลด้วยแล้ว ย่อมส่งผลกระทบต่อเงินทุนสำรองเงินตราระหว่างประเทศ รวมถึงความสามารถในการชำระหนี้ของประเทศต่อเนื่องถึงค่าเงินบาท และเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศในที่สุด

4) สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

มีผลกระทบต่อประชากรในประเทศและภายในสังคมไทย ซึ่งสามารถแยกเป็นหัวข้อได้ดังนี้

- พื้นที่ป่าไม้ในประเทศไทย
- ความรุนแรงของการชะล้างพังทลายของดิน
- สถานการณ์มลพิษทางน้ำ
- อัตราการเกิดคดี

5) ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

จากการสำรวจเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ.2542 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2543) พบว่าในปี 2542 แต่ละครัวเรือนมีรายได้เฉลี่ย 152,748 บาท มีรายจ่ายเฉลี่ย 122,856 บาท และมีหนี้สินเฉลี่ย 71,713 บาท คิดเป็นสัดส่วนของหนี้สินต่อรายได้เท่ากับร้อยละ 47 ซึ่งนับว่าสูงพอสมควร ในจำนวนหนี้สินส่วนใหญ่ (ร้อยละ 59) ใช้ไปเพื่อการใช้จ่ายในครัวเรือน และที่เหลืออีกร้อยละ 41 ถูกใช้เพื่อการลงทุน ซึ่งจะทำให้เกิดรายได้ย้อนกลับมาสู่ครัวเรือนได้ในอนาคต

จำนวนหนี้สินและการกระจายหนี้สินแตกต่างกันอย่างมากในแต่ละท้องที่ กล่าวคือ ครัวเรือนในกรุงเทพฯ (รวมนนทบุรี ปทุมธานี และสมุทรปราการ) มีหนี้สินสูงสุด คือ 115,711 บาท สูงกว่าครัวเรือนในภาคใต้ ซึ่งมีหนี้สินต่ำที่สุดถึง 2 เท่า (57,123 บาท) ครัวเรือนในภาคเหนือมีหนี้สินเป็นที่สองรองมา ตามด้วยภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามลำดับ

6) บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท

ยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย ที่ผ่านมานั้น ตั้งอยู่บนหลักทฤษฎีการสร้างความทันสมัย (Modernization) ที่นำเสนอจากประเทศตะวันตก และใช้ต้นแบบการพัฒนาของประเทศตะวันตกเป็นแม่แบบการดำเนินการ เริ่มจากการสร้างความทันสมัยให้แก่ประเทศ การพัฒนาอุตสาหกรรมและโลกาวิวัฒน์ การสร้างผลิตภัณฑ์ในเชิงตลาดที่สำคัญหลายประการ พร้อม ๆ กัน ได้แก่

1. การสถาปนาระบบโครงสร้างความสัมพันธ์ที่วางพื้นฐานอยู่บนความสัมพันธ์แบบเมืองแม่ และเมืองบริวาร ทำให้ประเทศไทยต้องพึ่งพาประเทศที่เป็นเมืองแม่ หรือศูนย์กลางระบบเศรษฐกิจทุนนิยมโลกมากขึ้น ทำให้ประเทศไทยกลายเป็นตลาดนำเข้า สินค้าอุตสาหกรรมหนัก เช่น เทคโนโลยีที่มีราคาสูงและทำหน้าที่ผลิตสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมประกอบขึ้นส่วนใหญ่ที่จ้างแรงงานเป็นหลัก มีมูลค่าเพิ่มไม่สูงมากนัก แต่ก่อให้เกิดการขาดดุลการค้า การขาดเงินออกภายในประเทศ การมีหนี้ที่กับต่างประเทศ และการพึ่งพาแหล่งเงินทุนจากต่างประเทศมากขึ้น

2. ก่อให้เกิดโครงสร้างรัฐบาลแบบอำนาจนิยม ที่ประสานสัมพันธ์กับการผูกขาดระดับโลก เกี่ยวกับระบบผูกขาดอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมือง การมีระบบราชการที่ใหญ่โตที่ประสานกับระบบอำนาจอิทธิพลทั้งในเมืองและชนบท ระบบวัฒนธรรมอำนาจนิยมแบบเจ้าขุนมูลนาย วัฒนธรรมนักเลงและระบบเจ้าท้องถิ่น

3. เกิดการพึ่งพาเทคโนโลยี ส่วนใหญ่เป็นการนำเข้าจากต่างประเทศ และไม่ให้ความสำคัญกับเรื่องต้นทุนทางสังคม

4. เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำของการพัฒนาระหว่างเมืองกับชนบท ระหว่างการเกษตรกับอุตสาหกรรม ระหว่างคนจนกับคนรวย

5. การนิยมตะวันตก ทำให้คนไทยลืมนคุณค่าของวัฒนธรรมไทย ทอดทิ้งภูมิปัญญาดั้งเดิมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

6. เกิดการพังทลายของสิ่งแวดล้อม และทรัพยากร จนเกิดการเสียสมดุลและความอุดมสมบูรณ์ทั้งทรัพยากรบนดิน ในดิน และในน้ำ

7. การพังทลายของเกษตรกรรมและชุมชนในชนบท ได้แก่ ปัญหาความยากจน การล่มสลายของเกษตรรายย่อย ทำให้ครอบครัวแตกแยก มีการอพยพย้ายถิ่น ปัญหาการขายแรงงาน ปัญหาโสเภณี

8. เกิดการเสื่อมโทรมทางวัฒนธรรม คีลธรรมจากการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยไม่คำนึงถึงแบบแผนของวัฒนธรรมเดิม และสร้างวัฒนธรรมบริโภคนิยม ที่ไม่ก่อประโยชน์ทางสมองและสุขภาพ อาทิ สถานเริงรมย์ ยาเสพติด การพนัน การขายตัว

9. การรวมศูนย์ที่กรุงเทพฯ ทำให้การขยายตัวของกรุงเทพเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วทิศทางนำไปสู่การแก้ปัญหาการจราจร น้ำเสีย มลภาวะ และประชากรเพิ่มขึ้นเกิดเป็นชุมชนแออัด

10. เกิดปัญหาสุขภาพอนามัยที่เกิดจากการดำเนินชีวิต

7) ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปแล้วว่า สภาพสังคมไทยในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเป็นอันมาก อิทธิพลของวัฒนธรรมต่างประเทศที่เข้ามาสู่สังคมไทย ทำให้คนไทยเป็นจำนวนมากหันไปเอาแบบอย่างและทิ้งวัฒนธรรมไปเสียสิ้น คนไทยที่หันไปนิยมวัฒนธรรมต่างประเทศต่างพากันคิดว่า การประพฤติตามแบบอย่างวัฒนธรรมต่างประเทศนั้น เป็นเรื่องที่ทันสมัย

1.2 ผลการประเมินบริบทระดับท้องถิ่น

บริบทระดับท้องถิ่น ได้แก่ สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้านและชุมชน สภาพป่าและหนองน้ำ สภาพที่ดินทำกินของชาวบ้านและชุมชน และตัวบ่งชี้อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น หรือตัวชี้วัดบริบทภายในท้องถิ่น ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

1. ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน / ชุมชน

ที่มาของชื่อหมู่บ้านคอนอินทร์ จากการสอบถามจากหลายคนก็ยังไม่ทราบแน่ชัดว่ามีที่มาจากอะไร จนได้พบกับนางเจียม ชื่นมะเรียง อายุ 82 ปี ซึ่งได้เล่าให้ฟังว่า เมื่อแรกเริ่มมีหมู่บ้านมีบ้านเพียง 5 หลัง และรอบ ๆ บริเวณมีต้นจันทร์อินทร์อยู่เป็นจำนวนมาก จึงได้เรียกว่าบ้านจันทร์อินทร์ และต่อมาเมื่อมีคนมาอาศัยเป็นจำนวนมาก จึงเปลี่ยนชื่อบ้านเป็น บ้านคอนอินทร์

เริ่มก่อตั้งหมู่บ้านคอนอินทร์ ประมาณ 200 ปีมาแล้ว ได้ตรวจสอบแล้วไม่สามารถทราบได้ว่าก่อตั้งในปี พ.ศ.ใด เพราะไม่มีหลักฐาน

คนกลุ่มแรกที่มาเริ่มก่อตั้งหมู่บ้านคอนอินทร์ จากคำบอกเล่าของนางเจียม ชื่นมะเรียง มีอยู่ 5 หลังด้วยกัน คือ

1. ดาขง
2. ดาคำ
3. ดาหล่น

และอีก 2 คนไม่ทราบชื่อ

คนกลุ่มแรกที่มาตั้งหมู่บ้านคอนอินทร์ จากการสอบถามคนกลุ่มแรกที่มาตั้งหมู่บ้าน เป็นคนดั้งเดิมที่อยู่หมู่บ้านมานานแล้ว เพียงแต่ข้ามถนนมาอยู่ฝั่งหนึ่ง

เหตุที่แต่ละกลุ่มนี้อพยพมาจากบ้านเดิม เพราะเพื่อต้องการขยายบ้านเรือนให้เพิ่มขึ้น

สภาพทางภูมิศาสตร์ของหมู่บ้านคอนอินทร์ ก่อนที่จะตั้งหมู่บ้านคอนอินทร์ สภาพทางภูมิศาสตร์เป็นป่าและทุ่งหญ้า

- ปัจจุบันป่าได้หมดไปแล้ว เพราะมีการสร้างบ้านเพิ่มขึ้นมากมาย
- ปัจจุบันถ้าจะคลองยังมีอยู่ และมีการใช้ประโยชน์ได้

อาชีพครั้งแรกของราษฎรที่อพยพมาอยู่หมู่บ้านคอนอินทร์ คือ เกษตร ได้แก่ การทำไร่, ทำนา

2. สภาพปัจจุบัน

สามารถแยกรายละเอียดได้ดังนี้ (กรณีพิเศษ)

ลักษณะประชากร

หมู่บ้านคอนอินทร์ หมู่ที่ 4 ตำบลพะเนา มีจำนวนประชากรทั้งหมด 721 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง 374 คน และ เพศชาย 347 คน กลุ่มอายุส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 18 ปี 1 วัน - 50 ปีเต็ม ซึ่งทางผู้ทำสารนิพนธ์ สามารถเขียนแสดงในตารางต่อไปนี้

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของประชากร จำแนกตามลักษณะของประชากร

ลำดับที่	ลักษณะประชากร	จำนวน (คน)	ร้อยละ%
1	เพศ	721	100
	- ชาย	347	48
	- หญิง	374	52
2	อายุ	721	100
	- 1 วัน - 3 ปีเต็ม	42	6
	- 3 ปี 1 วัน - 6 ปีเต็ม	65	9
	- 6 ปี 1 วัน - 12 ปีเต็ม	88	12
	- 12 ปี 1 วัน - 14 ปีเต็ม	32	4
	- 15 ปี 1 วัน - 18 ปีเต็ม	60	8
	- 18 ปี 1 วัน - 50 ปีเต็ม	224	31
	- 50 ปี 1 วัน - 60 ปีเต็ม	87	12
	- 60 ปี 1 วันขึ้นไป	123	17
3	การประกอบอาชีพ	224	100
	- ทำนา	50	22
	- ค้าขาย	40	18
	- รับจ้าง	130	58
	- รับราชการ	4	2
4	ระดับการศึกษา	16	100
	- ประถมศึกษา	4	25
	- มัธยมศึกษา	5	31
	- นักศึกษาผู้ใหญ่ (กศน.)	3	19
	- สูงกว่ามัธยมศึกษา	4	25

แหล่งน้ำในหมู่บ้าน

แหล่งน้ำในหมู่บ้านคอนอินทร์ หมู่ที่ 4 ตำบลพะเนา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา บริเวณในเขตหมู่บ้านมีสระน้ำขนาดกลาง อยู่ด้านหน้าของหมู่บ้าน เป็นแหล่งน้ำที่สามารถใช้ประโยชน์ต่าง ๆ ได้ให้กับชาวบ้านในหมู่บ้านและนอกเขตหมู่บ้านส่วนมากใช้น้ำในสระ ในการรดน้ำพืชผักสวนครัว ถ้างรต และใช้แทนน้ำประปาในหมู่บ้านในกรณีที่น้ำประปาไม่ไหล

ผู้ทำสารนิพนธ์เสนอรายละเอียดข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งน้ำในปัจจุบันในหมู่บ้าน โดยเขียนแสดงในตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 2 จำนวนแหล่งน้ำและการใช้น้ำ จำแนกตามแหล่งน้ำ

แหล่งน้ำ	จำนวน (บ่อ)	การใช้น้ำ	
		ตลอดปี (บ่อ)	ตลอดปี (บ่อ)
1. บ่อน้ำตื้น	130	130	-
2. บ่อน้ำบาดาล	-	-	-
3. สระน้ำ	1	-	1
4. คลองน้ำ	3	3	-

3. ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน

ด้านเศรษฐกิจในหมู่บ้าน มีพื้นที่ 723 ไร่ เป็นที่นา 510 ไร่ พื้นที่สวน 15 ทำไร่ 198 ไร่ ทั้งหมู่บ้านปีละ 255 เกวียน จะนำผลผลิตที่ได้ไปขายประมาณ 400 กิโลกรัม และมีการเก็บไว้รับประทานเอง ประมาณ 600 กิโลกรัม สำหรับการใช้ปุ๋ย ชาวบ้านจะสั่งซื้อปุ๋ยเคมีปีละประมาณ 70 กระสอบ

รายได้ต่อปีของประชาชนในหมู่บ้านในแต่ละครอบครัว สรุปรวมทั้งหมด 168 ครอบครัว มีรายได้ประมาณ 5,000 – 10,000 บาท

4. ด้านวัฒนธรรม

ภาษาที่ใช้ในหมู่บ้านส่วนใหญ่เป็นภาษาไทย และภาษาท้องถิ่นหรือภาษาโคราชเป็นบางส่วน ภายในหมู่บ้านมีศาลตาปู่ไว้เป็นที่สักการะ ในรอบ 1 ปี ในหมู่บ้านจะจัดการทำบุญหรืองานประเพณี ในเดือนเมษายน ทำบุญกลางหมู่บ้านในวันสงกรานต์ เป็นวันขึ้นปีใหม่ของไทย ในเดือนกรกฎาคม ทำบุญวันเข้าพรรษา และในช่วงเดือนพฤศจิกายน จะมีการทำบุญประเพณีวันลอยกระทง และมีการทำบุญในช่วงปีใหม่ภายในหมู่บ้านด้วย

ลักษณะความเป็นอยู่ของชาวบ้านคอนอินทร์ หมู่ 4 ส่วนใหญ่จะอาศัยโดยจะยึดระบบเครือญาติเป็นหลักในการอยู่ร่วมกัน คิดเป็นร้อยละ 70 ส่วนอีกร้อยละ 30 จะเป็นคนภายนอกเข้ามาอยู่อาศัย ระบบสาธารณูปโภคในหมู่บ้าน มีไฟฟ้าใช้กันทุกหลังคาเรือน น้ำประปา น้ำอุปโภคบริโภค มีครบทุกหลังคาเรือน การคมนาคม การเดินทางสะดวก

5. ด้านการศึกษา

ด้านการศึกษาเนื่องจากในหมู่บ้านคอนอินทร์ ไม่มีสถานศึกษาในหมู่บ้านจึงมีสมาชิกในหมู่บ้านไปศึกษานอกหมู่บ้าน รวม 16 คน คือ

ระดับประถมศึกษา	4 คน
ระดับมัธยมศึกษา	5 คน
นักศึกษาผู้ใหญ่	3 คน
สูงกว่าระดับมัธยมศึกษา	4 คน

6. ด้านสาธารณสุข

ด้านสาธารณสุขมีสถานอนามัยตั้งอยู่ที่บ้านมะเรงน้อย มีแผนการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐาน ปี 2545 ดังนี้

- 1) โครงการ “20 มีนาคม” วัน อสม. แห่งชาติ 20 มีนาคม 2545
 - 2) โครงการอบรมวิชาการแก่ อสม. ระดับอำเภอเดือนกุมภาพันธ์ – เดือนมีนาคม 2545
 - 3) โครงการศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนความรู้
 - 4) โครงการพัฒนาปรับปรุงสิ่งแวดล้อม
 - 5) โครงการควบคุมและป้องกันโรคติดต่อในชุมชน เดือนกุมภาพันธ์ 2545 – กันยายน 2545
- ในหมู่บ้านมีส่วนถูกสุขลักษณะทุกหลังคาเรือน และมีโอ่งเก็บน้ำสะอาดไว้อุปโภคบริโภคทุกหลังคาเรือน

7. ด้านถนนในหมู่บ้าน

ลักษณะถนนในหมู่บ้านเป็นถนนคอนกรีตเกือบทั้งหมู่บ้าน

8. ข้อมูลด้านอื่น ๆ

สามารถแยกรายละเอียดได้ดังนี้

คณะกรรมการหมู่บ้าน ประกอบด้วย

-	ผู้ใหญ่บ้าน	ชื่อ	นายจิตร	คำทองพะเนา
-	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	ชื่อ	นางสายทอง	พยัคฆะเริง
-	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	ชื่อ	นายสมาน	ยอมมะเริง

คณะกรรมการหมู่บ้าน มีทั้งหมด 9 คน

1. นายทรัพย์ประเสริฐ ปลื้มใจ
2. นายพุฒิ ปราบมะเริง
3. นายแก้ว หนูนกระโทก
4. นายไพจิตร แก้วมะเริง
5. นายฉลวย เสมากักดี
6. นางสาวสำราญ ชื่นมะเริง
7. นางเฉลียว หมอประคำ
8. นางเหมื่อน จันทรู
9. นางทวี นธิ
10. นางสาวจุติมา ปลื้มใจ

สมาชิก อบต. ในหมู่บ้าน ประกอบด้วย

1. นายไพจิตร แก้วมะเริง
2. นายฉลวย เสมากักดี

การรวมกลุ่มภายในหมู่บ้าน ประกอบด้วย

1. กลุ่มการเลี้ยงไก่ ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2540 มีสมาชิกกลุ่ม 20 คน
ปัจจุบันมีเงินกลุ่ม 15,000 บาท
2. กลุ่มเพาะเห็ดฟาง ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2542 มีสมาชิกกลุ่ม 10 คน
ปัจจุบันมีเงินกลุ่ม 50,000 บาท
3. กลุ่มเลี้ยงเป็ด ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2539 มีสมาชิกกลุ่ม 30 คน
ปัจจุบันมีเงินกลุ่ม 60,000 บาท
4. กลุ่มเลี้ยงหมู ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2540 มีสมาชิกกลุ่ม 8 คน
ปัจจุบันมีเงินกลุ่ม 40,000 บาท
5. กลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษ ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2542 มีสมาชิกกลุ่ม 40 คน
ปัจจุบันมีเงินกลุ่ม 15,000 บาท
6. กลุ่มออมทรัพย์ ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2542 มีสมาชิกกลุ่ม 165 คน
ปัจจุบันมีเงินกลุ่ม 210,000 บาท

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนเครื่องใช้อำนวยความสะดวกของประชาชนในหมู่บ้าน

รายการ	จำนวน (เครื่อง/คัน)
1. รถยนต์	30
2. รถจักรยานยนต์	80
3. รถไถนาเดินตาม	50
4. ตู้เย็น	120
5. พัดลม	167
6. ประปา	70
7. หม้อหุงข้าวไฟฟ้า	167
8. โทรทัศน์สี	130
9. ภาชนะเก็บน้ำฝน	167
10. หอกระจายข่าว	1
11. มีส่วนที่ถูกหลักสุขภาพ	167

โครงการพัฒนาที่ผ่านมาในหมู่บ้าน โดยทางรัฐบาลเข้ามาช่วยเหลือ มีโครงการดังนี้

1. โครงการ ถนน คสล. บ้านคอนอินทร์
โดยหน่วยงานกรมการปกครอง เมื่อปี พ.ศ. 2540
2. โครงการก่อสร้างถนน คสล. บ้านคอนอินทร์
โดยหน่วยงาน อบต. พะเนา เมื่อปี พ.ศ. 2541
3. โครงการถมดินที่สาธารณะบ้านคอนอินทร์ เพื่อสร้างศูนย์สาธิตการตลาด
โดยหน่วยงาน อบต. พะเนา เมื่อปี พ.ศ. 2543

ตอนที่ 2

ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านคอนอินทร์ หมู่ที่ 4 โดยภาพรวม มีดังนี้

2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการ และการแนะนำส่งเสริมผู้กู้

2.1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า

1) นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เป็นโครงการที่กระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ เพื่อให้เศรษฐกิจเกิดความเข้มแข็ง ดังนั้น การที่จะพัฒนาประเทศจะต้องเข้าถึงหมู่บ้านหรือชุมชน ที่ส่วนมากประชากรเหล่านี้จะมีความสามารถ แต่ไม่มีโอกาสแสดงออก เมื่อรัฐบาลเล็งเห็นถึงจุดนี้ จึงเกิดโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติขึ้น และเมื่อเงินกองทุน 1 ล้านบาท ลงมาถึงทุกหมู่บ้านทั่วประเทศ ซึ่งหมู่บ้านคอนอินทร์ หมู่ที่ 4 ก็ได้รับการจัดสรรเงินกองทุนนี้ลงมา และประชาชนส่วนใหญ่ก็ยังไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับเงินกองทุน และกฎระเบียบของกองทุน แต่หลังจากมีการดำเนินการไปได้ระยะหนึ่ง ประชาชนในหมู่บ้านก็มีความเข้าใจมากขึ้น

2) เงิน 1 ล้านบาท เมื่อเงินกองทุนหมู่บ้านทั่วประเทศได้รับหมู่บ้านคอนอินทร์ หมู่ที่ 4 ได้รับเงินและโอนเข้าบัญชีหมู่บ้านเมื่อวันที่ 24 ธันวาคม 2544 ทางคณะกรรมการ ได้ทำการปล่อยเงินกองทุน ให้กับสมาชิกในหมู่บ้าน ได้กู้เงินไปตามนโยบายของรัฐบาล

3) คณะกรรมการหมู่บ้าน ในหมู่บ้านคอนอินทร์ หมู่ที่ 4 ตำบลพะเนา มีการจัดตั้งคณะกรรมการ ซึ่งคณะกรรมการได้มาจากการลงมติของสมาชิกกองทุน มีคณะกรรมการทั้งหมด 15 คน มีการจัดแบ่งหน้าที่การทำงาน เพื่อให้มีการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านมีประสิทธิภาพ

2.1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

เป็นการประเมินผลการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านคอนอินทร์ หมู่ที่ 4 ตำบล พะเนา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

1) กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุน ในการปล่อยเงินกู้ให้กับผู้กู้แต่ละรายผู้กู้ที่ได้รับการอนุมัติเงินกู้ ก็จะนำเงินไปดำเนินการตาม โครงการที่ตนเองเสนอ เพื่อยกระดับความเป็นอยู่ของครอบครัวให้ดีขึ้น

2) กระบวนการทำบัญชีของกองทุน พบว่า การทำบัญชีรายรับ รายจ่ายของกองทุนหมู่บ้านคอนอินทร์ หมู่ที่ 4 ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ดี เพราะเหรียญกษาปณ์ของกองทุนหมู่บ้านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบบัญชีพอสมควร และสามารถที่จะแนะนำการทำบัญชี ให้กับคณะกรรมการท่านอื่นให้เข้าใจได้

3) อื่น ๆ เกี่ยวกับกระบวนการของหน่วยระบบ A คือ การพิจารณาการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านคอนอินทร์ หมู่ที่ 4 พบว่า ข้อบกพร่องของการอนุมัติเงินกู้ของหมู่บ้าน คือ คณะกรรมการจะไม่ให้ผู้กู้ที่มีความยากจน และสถานะทางการเงินที่ไม่ดีู้ เพราะกลัวเงินจะสูญ ไม่ได้เงินคืน ที่สำคัญก็ไม่มีสมาชิกคนใดจะเซ็นค้ำประกันให้ ทำให้สมาชิกในหมู่บ้านได้รับเงินไม่ทั่วถึง ส่วนมากคณะกรรมการจะอนุมัติเงินกู้ให้กับเครือญาติและคนรู้จักของตนเองตามวงเงินกู้

2.1.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1) ผลโดยตรง พบว่า ปัจจุบันหมู่บ้านคอนอินทร์ หมู่ที่ 4 ตำบลพะเนา ได้ปล่อยเงินกู้มาเป็นระยะ 6 เดือน ทางกองทุนได้ปล่อยเงินกู้ครั้งแรก เมื่อวันที่ 10 มกราคม พ.ศ. 2545 ปล่อยให้สมาชิกกู้ไปเป็นจำนวน 41 ราย แต่ในจำนวนผู้ขอกู้บางรายนั้น คณะกรรมการไม่ปล่อยให้กู้ตามจำนวนเต็ม ที่ผู้กู้ยื่นคำขอกู้มาเนื่องจากเกรงว่าสมาชิกจะ ไม่มีความสามารถในการส่งคืนได้

2) ผลกระทบโดยตรง พบว่า

1. การที่ทางคณะกรรมการปล่อยให้ผู้กู้ กู้ไม่ได้เต็มตามจำนวนที่ขอกู้ ทำให้ผู้กู้เกิดความไม่พอใจ

2. ทำให้ผู้กู้ขยายกิจการ หรือเป็นการทำให้กิจการของผู้กู้มีความเจริญยิ่งขึ้น

3. ทำให้สมาชิกในหมู่บ้านมีงานทำ และมีรายได้ดีขึ้น

3) ผลกระทบโดยอ้อม พบว่า

1. กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็งมากขึ้น เพราะสมาชิกผู้กู้สามารถนำเงินไปลงทุนทำให้เกิดรายได้ และมีความสามารถที่จะนำเงินนั้นมาชำระคืนได้ ทำให้เงินสะสมในกองทุนไม่สูญเปล่า

2. ทำให้สมาชิกในหมู่บ้าน ได้รับทราบข้อมูลข่าวสารใหม่ๆ ทำให้เกิด การเรียนรู้เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะคณะกรรมการ ได้เข้าใจในระบบการทำงาน เกี่ยวกับการบริหารจัดการ ว่าทำอะไรที่จะทำให้กองทุนมีความเจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้น

3. ทำให้หมู่บ้านมีการติดต่อสื่อสาร และแลกเปลี่ยนความรู้ กับหมู่บ้าน อื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านการทำธุรกิจใหม่ ๆ หรือ การหาตลาดเพื่อขยายธุรกิจของตนเอง

4. ทำให้สมาชิกภายในหมู่บ้านเกิดความไม่พอใจคณะกรรมการ เพราะ คิดว่าคณะกรรมการเล่นพรรคเล่นพวก และ เครือญาติ

2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินการของผู้กู้แต่ละราย

2.2.1 ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัว ของหน่วยระบบ B พบว่า

1) ประสิทธิภาพในการดำเนินการของผู้กู้ในแต่ละรายนั้น ส่วนมากจะ นำเงินที่กู้ไปดำเนินการของตนเองที่ทำมาก่อนแล้ว คือ นำเงินไปลงทุนเพิ่มเติม ทำให้กิจการ ขยายตัว ทำให้เกิดรายได้เพิ่มมากขึ้น ส่วนจุดด้อย คือ ผู้กู้ส่วนใหญ่ไม่ได้นำเงินไปทำกิจการตามตน ขอกู้ไว้

2) อื่น ๆ ที่เกี่ยวกับบริบทของหน่วยระบบ B ส่วนมากสมาชิกใน หมู่บ้าน จะมีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการเกษตร รองลงมาคือ การค้าขาย ผู้ที่กู้ในอาชีพเหล่านี้ จะนำ เงินไปใช้ในการดำเนินการจริง 70% แต่มีบางส่วนที่นำเงินที่กู้มาไปใช้ชำระหนี้ในระบบ ประมาณ 30% ของจำนวนผู้ที่ยกู้ เพราะอาชีพหลักของคนภายในหมู่บ้าน คือ อาชีพรับจ้างใน โรงงาน

2.2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B พบว่า

1) จำนวนเงินกู้ที่ได้จากการกู้กองทุนหมู่บ้านคอนอินทร์ หมู่ที่ 4 มีผู้ขอกู้ นำเงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์ประมาณ 70% และผู้กู้บางส่วน ไม่นำเงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์ ประมาณ 30% ผู้กู้ที่นำเงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์ส่วนมาก ก็จะนำเงินไปใช้ในการจัดหาวัตถุดิบ หรืออุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจของตน ทำให้ธุรกิจของตนเองดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดียิ่งขึ้น รวมถึงยังสามารถจ้างแรงงานเพิ่มขึ้น ทำให้สมาชิกภายในชุมชนมีงานทำ และมีรายได้ เพิ่มขึ้น

2.2.3 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B พบว่า

1) การทำกิจการอย่างถูกวิธีของผู้ดูแลราย พบว่า จุดเด่นของการปล่อยเงินกู้ในแต่ละรายนั้นคือ มีบางส่วนที่นำเงินที่ขอกู้ไปทำตามวัตถุประสงค์ที่ขอกู้มาจริง ๆ ส่วนมากจะประกอบอาชีพค้าขาย โดยสมาชิกผู้ได้นำเงินไปใช้ในการซื้อสินค้าเข้ามาขายในร้าน จุดด้อย คือ สมาชิกผู้กู้ไม่สามารถทำบัญชีรายรับ รายจ่ายได้ เพราะคิดว่าไม่มีความสำคัญ

2) อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการของหน่วยระบบ B มีหน่วยงานของรัฐได้เข้ามาแนะนำวิธีการทำบัญชีให้แต่ละหมู่บ้าน ซึ่งจะมีตัวแทนจากคณะกรรมการเข้าร่วมอบรม คณะกรรมการจะนำความรู้ที่ได้รับมาสู่สมาชิกในหมู่บ้านด้วย เมื่อมีการนัดประชุมสมาชิก สมาชิกไม่ค่อยให้ความร่วมมือ คือ ไม่ยอมมาร่วมประชุม จึงไม่เห็นความสำคัญของการทำบัญชี

2.2.4 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B

1) ผลโดยตรง ผู้กู้สามารถบริหารงานในธุรกิจของตนเองเพิ่มมากขึ้น ธุรกิจมีการขยายตัว ทำให้เกิดรายได้หมุนเวียนในครอบครัว และภายในหมู่บ้าน

2) ผลกระทบโดยตรง ผู้กู้ไม่ได้ขยายกิจการเพิ่มขึ้น เพียงแต่หาวัสดุอุปกรณ์มาใช้ในการทำงาน เพื่อเพิ่มความสะดวกในการทำงาน

3) ผลกระทบโดยอ้อม ผู้กู้มีความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้เพียงระยะเวลาหนึ่ง สาเหตุมาจากเงินที่ขอกู้มีจำนวนน้อย ไม่เพียงพอต่อการประกอบอาชีพ

ตอนที่ 3

ผลการประเมินเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้

จากการประเมินเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้อาชีพ ทำนา ปลูกผัก เลี้ยงไก่ เลี้ยงเป็ด เลี้ยงหมู เลี้ยงปลาดุก ค้าขาย ช่างทอผ้าไหม เสาถ่านขาย รดสองแถวรับจ้าง ในหมู่บ้านคอนอินทร์ หมู่ที่ 4 แต่ละอาชีพจะมีเทคนิควิธีทำธุรกิจที่แตกต่างกันไป ถ้าเกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์ผู้ที่จะหาเทคนิควิธีที่ทำให้สัตว์ที่เลี้ยงไม่เกิดโรคและตาย หรือ อาชีพทำนาเทคนิควิธีคือ ใช้อุทธรณชาติ จัดการกันเองในเรื่องของหอยเชอรี่ ให้เปิดไปจับกิน ส่วนอาชีพอื่นๆ สามารถสรุปไปดังนี้

1. อาชีพเลี้ยงไก่ปิ้งจัญนำเข้าที่ตี ได้แก่ พันธุ์ไก่, อาหารไก่ กระบวนการที่ดี ได้แก่ การดูแลไก่, เวลาในการให้อาหาร ผลผลิตที่ดี ด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่ เนื้อไก่ ที่ได้คุณภาพ, ราคาไก่/กิโลกรัม

2. อาชีพเลี้ยงปลาในกระชัง บังคับนำเข้าที่ดี ได้แก่ พันธุ์ปลา, อาหารปลา, น้ำกระบวนกรที่ดี ได้แก่ เวลาในการให้อาหาร, การดูแล ผลผลิตที่ดี ด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่ ราคาปลาดุก/กิโลกรัม ส่วนอาชีพอื่นในข้างต้น จะมีเทคนิคที่แตกต่างกันแต่จะมุ่งเน้นผลผลิตที่ดีเหมือนกัน คือ ทำอย่างไรให้ผลผลิตมีคุณภาพและปริมาณ

ตอนที่ 4

ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้าน

กองทุนหมู่บ้านคอนอินทร์ หมู่ที่ 4 ได้เกิดการจัดตั้งธนาคารหมู่บ้านคอนอินทร์ ขึ้นจากผลของการมีโครงการกองทุนหมู่บ้าน ทำให้ชาวบ้านมีเงินพอเหลือที่จะเก็บจึงได้มีการจัดตั้งธนาคารหมู่บ้านขึ้น

ตอนที่ 5

สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

5. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

5.1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านคอนอินทร์ หมู่ที่ 4

1. การเกิดกองทุน พบว่า

- 1) มีกองทุนขึ้นมาใหม่จากกองทุน 1 ด้านบาท สมทบกับกองทุน 1 กองทุน
- 2) มีความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุน
- 3) มีการสร้างงานสร้างรายได้
- 4) มีสมาชิกในหมู่บ้านให้ความร่วมมือสมัครเป็นสมาชิก

2. ระบบบริหารกองทุน พบว่า

- 1) มีคณะกรรมการบริหารกองทุน และคัดเลือกคณะกรรมการตามระเบียบ
- 2) มีระเบียบการบริหารกองทุน ระเบียบการกู้ และการคัดดอกเบี้ย
- 3) มีการรับเงินฝาก และระดมทุนเงินฝาก
- 4) มีการนำดอกเบี้ย และผลกำไร มาจัดสรรผลประโยชน์ของกองทุน

3. การเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง พบว่า

- 1) ได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติในการบริหารกองทุน
- 2) ได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องการพึ่งพาตนเอง และนำมาใช้ในการบริหารกองทุน

การประกอบอาชีพ

- 3) ได้รับความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และนำมาใช้ในการบริหารกองทุน

4. การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ พบว่า

1) ความเข้าใจของสมาชิกกองทุน เกี่ยวกับการดำเนินงานของกองทุนว่าจะต้องรักษาเงินกองทุนด้วยตนเอง ถ้าผู้กู้ไม่ชำระคืนจะต้องจัดการกันให้ได้ มิใช่รอแต่ความช่วยเหลือจากทางรัฐบาล

2) ผู้กู้แต่ละคนมีความคิดในการดำเนินการจะประกอบอาชีพ โดยที่ไม่ไปกู้เงินระบบที่มีอัตราดอกเบี้ยสูง

3) ผู้กู้แต่ละคนมีความคิดในการดำเนินการประกอบอาชีพ โดยใช้หลักในการพึ่งตนเอง

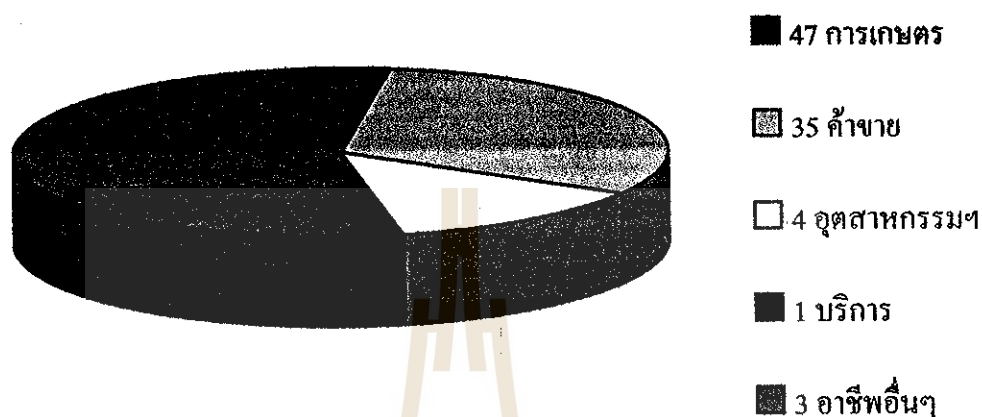
5. การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็ง

บ้านคอนอินทร์ หมู่ที่ 4 มีอาชีพดั้งเดิม คือ การทำนา ทำสวน มีจำนวนครัวเรือน 50 หลังคาเรือน สภาพหมู่บ้านมีถนนคอนกรีตทั่วเกือบทั้งหมู่บ้านและมีสาธารณูปโภคครบทุกอย่าง คือ ประชากรในหมู่บ้านมีน้ำประปาใช้ทุกหลังคาเรือน ไฟฟ้า ใช้ทุกหลังคาเรือน และในปัจจุบันสมาชิกในหมู่บ้านจะประกอบอาชีพรับจ้างเป็นส่วนใหญ่ ในด้านการศึกษาประชากรในหมู่บ้านศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในการกู้เงินกองทุนหมู่บ้าน ปัจจุบันนี้ สภาพของกองทุนหมู่บ้านคอนอินทร์ หมู่ที่ 4 มีการปล่อยกู้ 90 ราย เป็นเงิน 1,330,000 บาท โดยนำเงินมาดำเนินการประกอบอาชีพ ดังนี้ (ณ เดือนกรกฎาคม 2545)

กิจการประกอบอาชีพ	จำนวนผู้กู้/ราย	จำนวนเงินกู้/บาท
ทำการเกษตร	47	665,000
ค้าขาย	35	570,000
การบริการ	1	10,000
อุตสาหกรรมในครัวเรือน	4	50,000
อื่น ๆ	3	35,000

หมายเหตุ	มีการส่งเงินคืน	45	ราย
	เป็นเงิน	223,368	บาท
	ดอกเบี้ย	17,815	บาท

แผนภูมิแสดงกลุ่มอาชีพ

ในการปล่อยกู้ตั้งแต่เริ่มโครงการจนถึงปัจจุบัน สมาชิกผู้กู้ มีการส่งชำระคืนประมาณ 70% ของจำนวนผู้กู้ในแต่ละเดือน สมาชิกที่กู้ไปส่วนมากมีการนำเงินไปประกอบอาชีพตามคำขอกู้จริงประมาณ 70% ของจำนวนผู้กู้

5.2 ปัจจัยด้านบวก และด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์ พบว่า

- 1) ปัจจัยด้านบวก พบว่า ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน ได้มีเจ้าหน้าที่ภาครัฐเข้ามาช่วยเหลือ แนะนำในการบริหารจัดการกองทุน และการจัดระเบียบของกองทุนในแก่สมาชิกในกองทุน ให้ทราบโดยทั่วกัน
- 2) ปัจจัยด้านลบ พบว่า การส่งคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยไม่ตรงตามกำหนดเวลาที่กองทุนระบุไว้

5.3 การมีองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้ พบว่า

ได้มีพัฒนากรชุมชน มาให้ความรู้เรื่องการประกอบอาชีพ และการดำเนินชีวิตในหมู่บ้าน ได้มีการจัดตั้งโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ และนำไปจำหน่ายร่วมกับตำบลอื่น ๆ ภายในจังหวัดนครราชสีมา

5.4 ความเข้มแข็งของชุมชน

1) ความเข้มแข็งของชุมชน ตามที่กองทุนหมู่บ้านคอนอินทร์ หมู่ที่ 4 กำหนด พบว่า

ตัวชี้วัด	เกณฑ์ชี้วัด	คิดเป็น%
1. มีความสามัคคี	ปานกลาง	84.52
2. มีความซื่อสัตย์	ปานกลาง	83.33
3. ยกย่องคนทำความดี	ปานกลาง	67.86
4. มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	ปานกลาง	63.09
5. มีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติม		
6. มีอาชีพสามารถหาเลี้ยงครอบครัวได้ 168 ครอบครัว		
7. ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่น 168 ครอบครัว		
8. ในชุมชนมีการรวมตัวกลุ่มองค์กรประชาชนเท่าเดิม จากปีที่แล้ว		
9. ในชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกเป็นประจำ โดยการประชุม	ปานกลาง	80.95
10. มีการช่วยเหลือสตรี เด็ก และกลุ่มผู้ด้อยโอกาส		
11. มีผู้นำที่มีคุณธรรม และยุติธรรม	ใช่	65.47
12. ในชุมชนสามารถร่วมกันแก้ไขปัญหาของชุมชนในหมู่บ้าน ได้ โดยมีแผนการที่คิดโดยสมาชิกในชุมชน	ใช่	82.14

2) ความเข้มแข็งของชุมชน ตามทัศนะของประชาชนในท้องถิ่น พบว่า

สมาชิกในหมู่บ้านมีความสามัคคีปานกลาง เนื่องจากการสังเกตเวลางานบุญหรืองานศพ ที่จะออกมาช่วยเหลือกัน โดยเฉพาะคนที่ว่างจริง ๆ เท่านั้น ความซื่อสัตย์จะเห็นคนในหมู่บ้านมีความซื่อสัตย์ปานกลาง จากการยืนยันของกัน ส่วนใหญ่จะได้คืน และการยืมเงินกันจะมีการส่งเงินกันคืน การยกย่องคนที่ทำความดี มีปานกลาง เพราะชาวบ้านรู้ว่าใครดี ก็จะเข้ามายินดีต้อนรับด้วยการช่วยเหลือซึ่งกันและกันมีปานกลาง จากการสังเกตตามงานบุญต่าง ๆ หรือในงานศพ ถ้าไม่บอกก็จะมาร่วม การหาโอกาสการเรียนรู้เพิ่มเติมเป็นการหาโอกาสทุกครั้งที่มาถึง สมาชิกในหมู่บ้านสามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ และมีความอบอุ่นภายในครอบครัว การตั้งกลุ่มต่าง ๆ ชาวบ้านจะร่วมมือกันดีการประชุมเข้าสวามรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นอย่างดี และมีผู้นำที่มีคุณธรรมและยุติธรรม และสามารถร่วม

การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie และ Morgan

จำนวน ประชากร	จำนวน กลุ่มตัวอย่าง	จำนวน ประชากร	จำนวน กลุ่มตัวอย่าง	จำนวน ประชากร	จำนวน กลุ่มตัวอย่าง
10	10	220	140	1,200	291
15	14	230	144	1,300	297
20	19	240	148	1,400	302
25	24	250	152	1,500	306
30	28	260	155	1,600	310
35	32	270	159	1,700	313
40	36	280	162	1,800	317
45	40	290	165	1,900	320
50	44	300	169	2,000	322
55	48	320	175	2,200	327
60	52	340	181	2,400	331
65	56	360	186	2,600	335
70	59	380	191	2,800	338
75	63	400	196	3,000	341
80	66	420	201	3,500	346
85	70	440	205	4,000	351
90	73	460	210	4,500	354
95	76	480	214	5,000	357
100	80	500	217	6,000	361
110	86	550	226	7,000	364
120	92	600	234	8,000	367
130	97	650	242	9,000	368
140	103	700	248	10,000	370
150	108	750	254	15,000	375
160	113	800	260	20,000	377
170	118	850	265	30,000	379
180	123	900	269	40,000	380
190	127	950	274	50,000	381
200	132	1,000	278	75,000	382
210	136	1,000	285	100,000	384

บทที่ 5

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การติดตามประเมินผล โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านคอนอินทร์ หมู่ที่ 4 ตำบลพะเนา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา) สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านคอนอินทร์ หมู่ที่ 4 ตำบลพะเนา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา บรรลุเป้าหมาย 5 ข้ออย่างน้อยเพียงใด
2. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบวกและด้านลบ ที่ส่งเสริมหรือขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกระบวนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน
3. เพื่อศึกษากระบวนการ การสร้างเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้ และเกิดความเชื่อมโยงระหว่างภายในหมู่บ้าน และตำบล
4. เพื่อศึกษาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน ตามทัศนะของประชาชน ในหมู่บ้านคอนอินทร์ หมู่ที่ 4 และศึกษาระดับความเข้มแข็งของชุมชนตามตัวชี้วัด ซึ่งกำหนดโดยกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

2. วิธีการดำเนินการ

ผู้ทำสารนิพนธ์ได้ดำเนินการประเมินโดยใช้ประยุกต์รูปแบบการประเมินแบบซิฟฟ์ (CIPP) ของ Stufflebeam มาใช้ในการประเมินโครงการครั้งนี้ โดยกำหนดตัวชี้วัดขององค์ประกอบการประเมินสถานะแวดล้อม (Context) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ด้านกระบวนการ (Process) และด้านผลผลิต (Product) ทั้งในระดับหมู่บ้านและระดับรายบุคคล กลุ่มเป้าหมายเป็นประชากรในหมู่บ้านที่ ผู้ทำสารนิพนธ์เก็บข้อมูล คือ กองทุนหมู่บ้านคอนอินทร์ หมู่ที่ 4 ตำบลพะเนา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วยคณะกรรมการหมู่บ้าน สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ทั้งที่ได้รับอนุมัติให้กู้ และสมาชิกทั่วไป ชาวบ้านที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ผู้นำชุมชน ผู้อาวุโส ผู้นำกลุ่มอาชีพ ตลอดจนข้าราชการที่เกี่ยวข้อง

3. ผลการดำเนินงาน

ผู้ทำสารนิพนธ์ได้เก็บรวบรวมข้อมูลที่สอดคล้องกับตัวชี้วัดต่าง ๆ โดยใช้แบบรายงานบริบท (บร.1 – บร.12) ในการสัมภาษณ์เพิ่มเติม การศึกษาเอกสาร และการจัดประชุมเวทีชาวบ้าน และระดับตำบล ได้นำข้อมูลที่ได้มา รวบรวมทั้งหมดแล้วนำมาวิเคราะห์อาศัยใช้หลักสถิติ และไม่ใช้หลักสถิติ

การติดตามการประเมินผลโครงการกองทุนหมู่บ้านคอนอินทร์ หมู่ที่ 4 ตำบลพะเนา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ได้ผลสรุป การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1

สรุป อภิปรายผล

1. สรุป อภิปรายผล

1.1 การบรรลุเป้าหมาย วัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านคอนอินทร์ บรรลุเป้าหมาย ทั้ง 5 ข้อ ได้แก่

1. การเกิดกองทุนหมู่บ้าน เพื่อพัฒนาอาชีพ การสร้างงาน การสร้าง รายได้ หรือ สวัสดิการของสมาชิก

กองทุนหมู่บ้านคอนอินทร์ เกิดจากความร่วมมือของคนในหมู่บ้าน และมีแนวโน้ม ที่ชาวบ้านจะมีส่วนร่วมมากขึ้น เมื่อมีการจัดประชุมประชาคมหมู่บ้าน เพื่อชี้แจงรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน

2. การมีระบบบริหารกองทุน การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านคอนอินทร์ ได้ จัดโครงสร้างองค์กรอย่างชัดเจน มีการตั้งคณะกรรมการบริหารกองทุน โดยการให้ชาวบ้านใน หมู่บ้านออกเสียงโหวตในการเลือกคณะกรรมการกองทุน และคณะกรรมการกองทุน ได้มีการ แบ่งหน้าที่การทำงานอย่างถูกต้อง และลงตัว ตามคุณสมบัติของคณะกรรมการแต่ละคน

3. มีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง กองทุนหมู่บ้านคอนอินทร์ ได้เปิดโอกาสให้ คนในหมู่บ้าน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน อย่างสม่ำเสมอ แต่ยังไม่ สามารถถึงขั้นพึ่งตนเองได้ทั้งหมด เพราะยังต้องอาศัยความร่วมมือ งบประมาณ ในการจัดการ ประชุมทุกครั้ง จากชาวบ้านในหมู่บ้าน หน่วยราชการที่เกี่ยวข้องภายนอกอยู่

4. การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ และสังคม ประชาชนในหมู่บ้านคอนอินทร์ มีการรวมตัวกันเป็นกลุ่ม ในการประกอบอาชีพภายในหมู่บ้าน เช่น กลุ่มเลี้ยง ไก่บ้าน กลุ่มค้าขาย และอาจมีแนวโน้มการจัดตั้งสหกรณ์ในหมู่บ้านอีกด้วย

5. การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น ประชาชนในหมู่บ้านกองทุน หมู่บ้านคอนอินทร์ มีความซื่อสัตย์ ร่วมมือร่วมใจ มีความสามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือซึ่งกัน และกัน

1.2 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ สามารถแยกได้ดังนี้

1.2.1 ปัจจัยด้านบวก ได้แก่

1) ประสบการณ์ของคนในหมู่บ้าน ที่ประสบความล้มเหลวในการประกอบอาชีพมาก่อน จึงได้อาศัยเป็นบทเรียนที่ให้แก่คนในหมู่บ้านมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และยังมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มในการประกอบอาชีพ เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำซาก

2) การมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุน ของผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน และชาวบ้านในหมู่บ้าน

3) มีกองทุนเดิมในหมู่บ้าน ซึ่งประกอบด้วย กองทุนเงินหนึ่งแสนบาท กองทุนเงินสะสมในหมู่บ้าน กองทุนเงินฝากสะสม ฯลฯ สาเหตุที่มีกองทุนเดิมในหมู่บ้าน เพราะเป็นกองทุนที่มีมาก่อนที่กองทุนเงินล้านบาท เป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้การบริหารจัดการเงินกองทุนหนึ่งล้านบาท สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้ เนื่องจากสามารถนำความรู้ ประสบการณ์การบริหารจัดการกองทุนอื่นๆ มาประยุกต์ใช้กับการบริหารจัดการกองทุนหนึ่งล้านบาท

1.2.2 ปัจจัยด้านลบ

1) คนในหมู่บ้านยังมีสภาพการเป็นลูกหนี้ของธนาคาร และนายทุน ซึ่งอัตราดอกเบี้ยค่อนข้างสูง ทำให้ขาดเงินทุนหมุนเวียน เพราะเงินส่วนหนึ่งต้องนำไปชำระหนี้ ทำให้ไม่สามารถดำรงทุนให้เติบโตในระยะเวลาอันสั้น

2) มีการไม่สนับสนุนในการจัดตั้งกองทุน สาเหตุของการไม่สนับสนุนในการจัดตั้งกองทุนอาจมาจากไม่มีคำตอบแทนในการจัดตั้งคณะกรรมการกองทุน หรือเป็นคณะกรรมการกองทุนแล้วไม่ได้คำตอบแทนอะไรเลย หรือ หาบุคคลที่จะเข้ามาช่วยงานในด้านนี้ไม่ได้

1.3 การเกิดองค์กรเครือข่ายความรู้

จากการปฏิบัติงานภาคสนาม ผู้ทำสารนิพนธ์ได้สร้างเครือข่ายองค์กรย่อยภายในหมู่บ้าน ได้แก่ กลุ่มสมาชิกผู้ประกอบอาชีพค้าขาย กลุ่มเกษตรกร (ทำไร่ ทำนา เลี้ยงสัตว์) กลุ่มบริการ (รถสองแถวรับจ้าง) อุตสาหกรรมในครอบครัว องค์กรแห่งการเรียนรู้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ และความแข็งแกร่งในการดำเนินโครงการ ตลอดจนการสร้างเครือข่ายกับองค์กรภายนอกหมู่บ้าน

การมีเครือข่ายขององค์กรย่อยภายในหมู่บ้าน ซึ่งประกอบด้วยผู้ประกอบการอาชีพเดียวกัน ในการจัดเป็นกลุ่มองค์กรย่อยในหมู่บ้าน ด้านองค์กรแหล่งความรู้ ที่เสริมการประกอบอาชีพ และการดำเนินชีวิตในหมู่บ้านนั้น มีหน่วยของศรมาให้ความรู้เรื่องการประกอบอาชีพในหมู่บ้าน ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ และยังมีองค์กรภายนอกหมู่บ้านที่เชื่อมโยงกับองค์กรภายในหมู่บ้านอีกด้วย ซึ่งเป็นโครงการจัดตั้งหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ให้กับทางหมู่บ้านและตำบล

1.4 ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน ในทัศนะของประชาชนในพื้นที่เป้าหมาย

ชาวบ้านในหมู่บ้าน ทุกคนต่างรู้หน้าที่ของตนเอง สมาชิกในหมู่บ้านมีความสามัคคี ปานกลาง โดยวัดจากการเข้าร่วมงานพิธีทางศาสนาในวันสำคัญ มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นส่วนใหญ่ โดยดูได้จากในช่วงฤดูเก็บผลผลิตในหมู่บ้าน ส่วนเรื่องของความซื่อสัตย์และการให้ความยกย่องคนทำความดีในหมู่บ้านอยู่ในระดับปานกลาง หากสมาชิกในหมู่บ้านมีโอกาสได้ศึกษาเพิ่มเติม เพราะขาดงบประมาณ ค่าใช้จ่ายในการหาความรู้เพิ่มเติมของสมาชิกในหมู่บ้าน ส่วนใหญ่สมาชิกในหมู่บ้านจะมีอาชีพหรือมีงานทำกันเกือบทุกคนที่สามารถหาเลี้ยงครอบครัวได้ ความรักความปรองดองในครอบครัว ส่วนมากคนในหมู่บ้านจะมีมาก เพราะครอบครัวอยู่กันในระบบเครือญาติ การรวมตัวจัดตั้งกลุ่มในหมู่บ้านจะมีอยู่และมีการรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน อยู่เสมอ มีการช่วยเหลือเด็ก สตรี คนชรา และคนพิการอยู่เสมอ โดยได้รับการช่วยเหลือจากภาครัฐด้วย

1.5 ผลโดยตรง และผลกระทบต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นกับกองทุนในอนาคต มีดังนี้

1.5.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) กับกองทุนหมู่บ้าน เมื่อเวลาผ่านไประยะเวลาหนึ่ง สมาชิกที่กู้เงินไปดำเนินการ สามารถก่อให้เกิดรายได้ และสามารถนำเงินส่งคืนกองทุนทั้งเงินต้น และดอกเบี้ย ทำให้กองทุนเติบโตขึ้น และสมาชิกที่กู้เงินไปไม่สามารถนำเงินมาส่งคืนพร้อมทั้งต้นและดอกเบี้ย ก็จะทำให้กองทุนไม่สามารถเติบโตหรือหยุดอยู่กับที่

1.5.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) สำหรับสมาชิกผู้กู้เงินไปดำเนินโครงการ สามารถปลดเปลื้องภาระหนี้สินได้ และยังสามารถเพิ่มรายได้ในการประกอบอาชีพ ฐานะทางเศรษฐกิจในบ้านได้มากกว่าเดิม

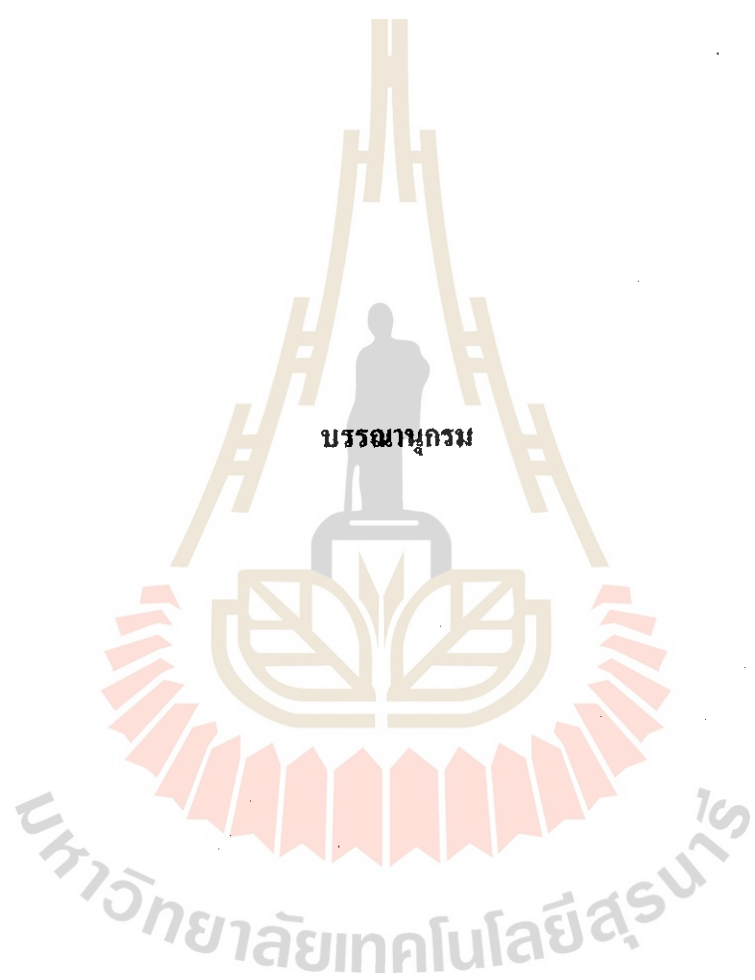
1.5.3 ผลกระทบโดยอ้อม (Indirect Impact) ของสมาชิกที่กู้เงินไปประกอบอาชีพแล้วประสบผลสำเร็จ ก็จะทำให้วิถีชีวิตสมาชิกคนนั้นเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

ตอนที่ 2

ข้อเสนอแนะ

2. ข้อเสนอแนะ

- 2.1 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านคอนอินทร์
 - 2.1.1 กฎระเบียบในการค้าประกัน หรือหลักทรัพย์ค้ำประกันกับสมาชิกผู้กู้สมาชิกบางคนไม่สามารถหาหลักทรัพย์ค้ำประกันได้ ในวงเงินที่ต้องการได้ ควรปรับให้เข้ากัน ทั้งคณะกรรมการและสมาชิก
- 2.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน
 - 2.2.1 การจัดการด้านเอกสารไม่เป็นระเบียบ ควรจัดเป็นหมวดหมู่เพื่อที่หยิบจับได้สะดวก
 - 2.2.2 ควรจัดให้มีการประชุมคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านให้บ่อยครั้งขึ้น เพื่อเสนอแนะและแลกเปลี่ยนความรู้
- 2.3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการกู้เงินไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน
 - 2.3.1 ควรมีการจัดแนะนำอาชีพเสริมให้กับสมาชิกกองทุนหมู่บ้านในศาลาประชาคมหมู่บ้านเดือนละครั้งก็ได้
 - 2.3.2 ควรเชิญวิทยากรที่มีความรู้เรื่องกิจการของผู้กู้มาเสนอแนะในการทำกิจการของผู้กู้
- 2.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการค้นคว้าวิจัยต่อไป หรือเพิ่มเติม
 - 2.4.1 ควรมีการค้นคว้าวิจัยต่อไป เพราะระยะเวลาในการศึกษาการทำวิจัยที่จะได้ผลจริง ๆ และเป็นผลที่น่าพอใจควรมีการค้นคว้าต่อไปจนสัมฤทธิ์ผล

บรรณานุกรม

- สภา (3 พฤศจิกายน 2544) กองทุนหมู่บ้านทำอย่างไรให้สำเร็จ. มติชนรายวัน : น. 24
- ณอมสิน พลลาภ. 2533. เครื่องนวดข้าว : เทคโนโลยีแห่งการเปลี่ยนแปลงวิถีชุมชน สาขาพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. 2522. การเขียนรายงานการวิจัยและวิทยานิพนธ์ พิมพ์ภาควิชาศึกษาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ปรีดี โชติช่วงและคณะ. 2536. การพัฒนาชุมชนและการบริหารงานพัฒนาชุมชน พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : บริษัททบทวนการพิมพ์ จำกัด.
- ประเวศ วะสี. 2545. การปฏิบัตินิยมสู่โลกดุลยภาพ : หงายของที่คว่ำ หมอชาวบ้าน น.24 (279) : 7-8
- ผลการวิเคราะห์พื้นที่. 2544. แนวทางส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร แผนปฏิบัติงานส่งเสริมและส่งเสริมการเกษตร อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์และบุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. 2521. ระเบียบวิชาการวิจัยทางสังคมศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สำนักงานการเกษตร. 2545. ข้อมูลพื้นฐานการเกษตร อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา.
- สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย. 2545. ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา กรุงเทพฯ.
- สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย. 2545. ชุดวิชาการวิจัยชุมชน กรุงเทพฯ.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. 2545. รวมบทความทางการประเมินโครงการ หน้า 221 – 234
- สำนักวิจัยและบริการ สถาบันราชภัฏนครราชสีมา. 2545. สัมภาษณ์ ปีที่ 2 ฉบับที่ 1.
- องค์การบริหารส่วนตำบลพะเนา. 2545. แผนองค์การบริหารส่วนตำบลพะเนา. นครราชสีมา
- (<http://moc.go.th/thai/db/economic/bot.htm>)